

curier economic legislativ

Breviar alfabetic

Răspunderea în contractele economice

RĂSPUNDEREA ÎN CONTRACTELE ECONOMICE — PRINCIPII — fiind o formă a răspunderii civile patrimoniale, are aceleași elemente constitutive: fapta ilicită, culpa, prejudiciul și legătura cauzală între fapta ilicită și prejudiciu; pentru a exista răspunderea contractuală, potrivit L. nr. 71/1969, se cere existența contractului. Practica arbitrală este constantă, considerind că prestațiile efectuate cu încălcarea formei scrise constituie o abatere de la disciplina contractuală și produc efecte limitate în sensul că unitatea prestatoare nu poate fi obligată la penalități, ea răspunzând numai de calitatea prestației, iar unitatea beneficiară fiind obligată numai la plata pretului, și la restituirea ambalajelor. (Dec. P.A.S. nr. 933/1980 și nr. 556/1982). În domeniul contractual, funcționează principiul prezumției de culpă. Culpă unității debitoare nu trebuie dovedită de către unitatea creditoare, deoarece ea este prezumată dacă nu-și îndeplinește obligațiile asumate prin contract. (Dec. P.A.S. nr. 2054/1982). Culpă unității debitoare este prezumată până la proba contrară, fiindu-i îngăduit să probeze că s-a executat obligațiile sau că neexecutarea lor nu se datorează culpei sale, sau că însăși culpa creditoarei a împiedicat-o de a executa obligația (Dec. P.A.S. nr. 1007/1982). L. nr. 71/1969 prin, art. 44, stabilește principiul dominant cu privire la sistemul răspunderii în contractele economice: „Unitatea socialistă care nu execută obligațiile asumate prin contract ori le execută necorespunzător datorează celeilalte părți penalități, precum și despăgubiri, în vederea reparării prejudiciului cauzat din culpa sa. Despăgubirea se datorează numai în măsura în care prejudiciul nu a fost acoperit în întregime prin plata penalităților prevăzute în contract și privește atât paguba efectiv suferită, cât și beneficiul nerealizat“. Din textul citat rezultă că neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a obligațiilor contractuale declanșează automat dreptul creditorului și obligația debitorului de a plăti penalități, care au două funcții principale: funcție reparatorie și funcție sancționatorie: cu ajutorul acestora se ajunge la despăgubirea unității creditoare pentru prejudiciul suferit, dacă acesta nu depășește cuantumul lor însă. În același timp unitatea în culpă se vede sancționată pentru încălcarea obligației prevăzută cu penalitate. Penalitățile constituie și un mijloc de garantare a îndeplinirii obligațiilor asumate prin contract, deoarece în esență ele au scopul să determine părțile contractante de a executa întocmai și la

timp obligațiile luate; cu alte cuvinte, prin mecanismul penalităților se exercită o persuasiune asupra factorilor de decizie, acestea având astfel o veritabilă funcție stimulatorie. Penalitățile prevăzute de lege sînt ireductibile. Față de scopul pe care îl urmăresc — de a mobiliza unitățile pentru executarea reală a obligației — orice reducere a penalităților, convenită de părți fie prin contract, fie ulterior, ar duce la diminuarea efortului unității debitoare, care, prin aceasta, n-ar mai manifesta același interes în îndeplinirea sarcinilor ce-i revin. Părțile pot conveni aplicarea de penalități pentru încălcarea și a altor obligații decât cele prevăzute în art. 47 la pct. 1—7, ținînd seama de specificul relațiilor economice pentru care au încheiat contractul. Redăm în tabelul anexat penalitățile legale prevăzute de L. nr. 71/1969.

Potrivit art. 45, alin. 1, din L. nr. 71/1969, părțile sînt de drept în întîrziere dacă nu își execută obligațiile la termenele prevăzute în contract. Spre deosebire de dreptul civil, unitatea creditoare a prestației nu este obligată a pune în întîrziere debitorul. Neexecutarea la termen a prestației are, prin efectul legii, semnificația punerii în întîrziere. Ca urmare, un act adițional intervenit la o dată la care furnizorul se află deja în întîrziere, dreptul beneficiarului la plata penalităților de întîrziere fiind născut, nu-și produce nici un efect, față de faptul că organizațiile socialiste nu pot face renunțări valabile cu privire la drepturile lor. (Dec. P.A.S. nr. 403/1971). În practica comercială a întreprinderilor apar situații cînd pot fi săvîrșite două sau mai multe abateri de la regulile de disciplină contractuală, care determină executarea necorespunzătoare sau neexecutarea obligațiilor asumate prin contract. În aceste cazuri creditorul are dreptul la suma acestor penalități, adică le poate cere în mod cumulativ. Practica arbitrală, în mod constant, a aplicat principiul cumulului de penalități în cadrul aceluiași contract, motivat pe faptul că fiecare penalitate are o cauză juridică distinctă și că numai prin cumul funcția sancționatorie a penalităților își găsește o aplicare deplină. Sînt situații în care, în cadrul aceluiași contract ambele părți săvîrșesc unele abateri de la disciplina contractuală pentru care legea prevede penalități distincte. În alte cazuri, același părți au încheiat două contracte economice separate, în care fiecare din ele datorează celeilalte penalități. Problema care se pune: pot fi compensate asemenea penalități? Răspunsul confirmat de practica arbitrală, este negativ. Penalitățile din cadrul aceluiași contract sau din contracte distincte încheiate de aceeași părți nu pot fi compensate. Soluția contrară ar însemna să se eludeze rolul educativ al penalităților, să se îngreuiască controlul asupra abaterilor de la disciplina contractuală și, în ultimă analiză, să se slăbească disciplina contractuală, ar scădea simțul de răspundere al celor învestiți cu atribuții de a face ca obligațiile contractuale să

Supliment la

nr. 34 1983

Revista
ECONOMICA

fapta penalizată	penalități (art. 47)
1. neexecutarea în natură a obligației asumate prin contract la data expirării duratei corespunzătoare îndeplinirii sarcinii din planul anual.	pct. 3: 8% din prețul produsului, lucrării sau prestației neexecutate.
2. întârzierea în predarea sau, după caz, ridicarea produselor, preluarea lucrărilor ori a serviciilor.	pct. 1 lit. a): 0,1% în primele 10 zile, 0,2% în următoarele 20 de zile și 0,3% în perioada ce depășește 30 de zile; se calculează la prețul mărfurilor, pe durata îndeplinirii obligației.
3. întârzierea prezentării la termenele stabilite în contract a specificațiilor ori a detaliilor necesare executării contractului.	pct. 1, lit. b): 0,1% în primele 10 zile, 0,2% în următoarele 20 de zile și 0,3% în perioada ce depășește 30 de zile; se calculează la prețul mărfurilor nefabricate, pe toată durata întârzierii.
4. întârzierea în punerea la dispoziție a ambalajelor de către beneficiar cînd, potrivit contractului, îi revine această obligație, sau întârzierea în restituirea în termen a ambalajelor, paletelor, containerelor, accesoriilor de paletizare-pachetizare și a altor mijloace asemănătoare.	pct. 1, lit. c): 0,1% în primele 10 zile, 0,2% în următoarele 20 de zile și 0,3% în perioada ce depășește 30 de zile; se calculează la prețul mărfurilor neexpediate datorită ambalajelor, ca nu au fost puse la dispoziție sau la prețul acestora, în cazul nerestituirii lor.
5. întârzierea plății prețului.	pct. 6: 0,1% în primele 10 zile, 0,2% în următoarele 20 de zile, 0,3% în perioada ce depășește 30 de zile, din suma ce trebuia achitată și pînă la plata efectivă.
6. refuzul nejustificat de plata prețului sau de nerestituire a unei sume încasate fără îndreptățire.	pct. 6: 0,3% pe zi de întârziere din valoarea prețului neachitat sau a sumei nerestituite.
7. nerespectarea modalităților de efectuare a recepției sau a auto-recepției.	pct. 2: 2% din prețul prestației ce trebuie recepționată, dacă nu se aplică penalități pentru întârziere.
8. încălcarea obligațiilor privitoare la marcarea, stanțarea, etichetarea sau netrimiterea actelor de livrare ce trebuie să însoțească documentele de transport.	pct. 4: 1% din prețul fiecărui lot din produsele astfel livrate.
9. netrimiterea certificatelor de calitate, a buletinelor de analiză, a instrucțiunilor de folosire sau a cărții tehnice a produsului și a certificatelor de garanție.	pct. 5: 2% din prețul fiecărui lot de produse astfel livrat.
10. înstrăinarea sau consumarea de produse preluate în custodie, fără consimțămîntul prealabil al proprietarului.	pct. 7: 10% din valoarea produselor înstrăinate sau consumate.

se execute întocmai. Prejudiciul supus reparației cuprinde atât paguba efectiv suferită de creditor cît și beneficiul nerealizat. La stabilirea valorii contractelor și deci la calculul penalităților și al despăgubirilor datorate pentru nerespectarea disciplinei contractuale, se are în vedere prețul la care circulă produsul între unitățile socialiste, în care nu se cuprinde și rabatul comercial. Dacă la anumite produse, în catalogul de prețuri sint indicate numai prețurile cu amănuntul, prețul de livrare se determină prin scăderea rabatului comercial din prețul cu amănuntul. Pentru stabilirea beneficiului nerealizat nu se va lua în considerare beneficiul planificat pe întreaga unitate, ci beneficiul planificat la produsul ce face obiectul obligației de livrare, sau la grupa de produse din care face parte. Prevederea din art. 44 alin. 2, potrivit căreia despăgubirea se datorează numai în măsura în care prejudiciul nu a fost însoțit acoperit prin plata penalităților se aplică numai în raport cu penalitățile și despăgubirile care au același iz-

vor de obligații. De pildă, dacă unitatea furnizoare n-a executat obligația de livrare pînă la expirarea duratei corespunzătoare îndeplinirii sarcinii din planul anual, penalitățile de întârziere sau cele de neexecutare în natură, se impută din totalul despăgubirilor. Pentru obținerea despăgubirilor, unitatea creditoare trebuie să dovedească împrejurări concrete din care să rezulte raportul de causalitate dintre neîndeplinirea obligațiilor de către debitoare și un prejudiciu determinat care depășește limita penalităților (Dec. P.A.S. nr. 3745/1982, și nr. 94/1983). Răspunderea contractuală — atît sub aspectul penalităților cît și al despăgubirilor — poate fi realizată pe două căi: calea amiabilă, adică prin înțelegerea părților și prin acțiune arbitrală. Unitatea creditoare este obligată a pretinde despăgubirile în continuarea penalităților numai dacă le-a reclamat și pe acestea. Ea nu poate introduce acțiunea în daune fără ca în prealabil să-și valorifice dreptul la penalități, ceea ce înseamnă că și cererea de despăgubiri trebuie formulată în termenul de 6 luni prevăzut de D. nr. 167/1958, art. 4 lit. b (Dec. P.A.S. nr. 177/1982).

RĂSPUNDEREA ÎN CONTRACTELE ECONOMICE DE EXPORT.

Conștiințînd principiul răspunderii întreprinderilor producătoare, L. nr. 1/1971 art. 7, prevede că „fiecare întreprindere producătoare se ocupă nemijlocit și răspunde de activitatea de comerț exterior chiar dacă nu intră direct în relații cu piața străină, ci își realizează această activitate prin intermediul centralei sau al unei întreprinderi specializate de comerț exterior”. Același principiu este statuat prin L. nr. 71/1969, art. 79, astfel formulat: „unitățile producătoare răspund pentru toate pagubele sau cheltuielile suportate de întreprinderile de comerț exterior ca urmare a unor pretenții formulate de partenerii străini și care sint determinate de încălcarea obligațiilor asumate de aceste unități prin contract”. Pentru stabilirea răspunderii rezultate din executarea necorespunzătoare a contractelor comerciale externe este necesar să se aibă în vedere și prevederile art. 74 din L. nr. 71/1969, potrivit căruia „unitatea producătoare răspunde de executarea obligațiilor stabilite pe seama sa prin actele încheiate de către întreprinderea de comerț exterior, în limitele împuternicirii acordate”; ca urmare, „încheierea sau modificarea contractului extern ca și a oricărui alt act, în condiții diferite de cele oferite de către unitatea producătoare, îi sint opozabile acesteia numai dacă au fost efectuate cu acordul său prealabil sau în măsura în care le-a confirmat”. Reiterînd răspunderea întreprinderilor producătoare cu privire la mărfurile livrate la export, L. nr. 12/1980 prevede următoarele: „unitățile producătoare răspund de realizarea mărfurilor destinate exportului la termenele și în condițiile de calitate prevăzute în contractele externe” (art. 25); „la export, unitățile producătoare răspund pentru deficiențele de calitate la mărfurile livrate partenerilor externi, constatate conform prevederilor contractuale” (art. 32); „întreprinderile de comerț exterior răspund de încasarea valutei la termenele stabilite în contractele externe” (art. 29). Așa cum se prevede în partea finală a primului alineat al art. 32 din L. nr. 12/1980, „în cazul unor reclamații privind mărfurile exportate, unitățile producătoare și întreprinderile de comerț exterior sint obligate să acționeze cu promptitudine pentru soluționarea acestora potrivit contractului extern”. Localizarea prejudiciului extern în gestiunea participantului român aflat în culpă. Normele de drept prezentate ne permit să conchidem că răspunderea întreprinderii producătoare este angajată în toate cazurile în care nu a executat întocmai contractul comercial de export în condițiile în care conținutul acestuia este conform: a) cu oferta tehnică remisă întreprinderii de comerț exterior în vederea încheierii contractelor externe; b) cu avizul dat înainte de semnarea contractului extern privind clauzele derogatorii de la oferta tehnică; c) cu prevederile contractului de livrare pentru export încheiat, în cazul în care exportul s-a derulat în baza unui astfel de contract economic. În cazurile în care întreprinderea de comerț exterior încheie contracte comer-

onale internaționale în care se obligă, în calitate de vânzător, peste prevederile ofertelor tehnice ale producătorilor sau ale clauzelor din contractele de livrări pentru export și fără avizul acestuia (al producătorului), orice prejudiciu ar rezulta din imposibilitatea executării, sau a executării necorespunzătoare, ca urmare a pretențiilor formulate de cumpărătorul extern, se vor suporta de întreprinderea de comerț exterior aflată în culpă. Așadar, criteriile privind localizarea prejudiciului pleacă de la premisa existenței culpei în sarcina uneia din părțile semnatare a contractului de comision. Dacă culpa întreprinderii producătoare este conturată, pentru localizarea prejudiciului în gestiunea acesteia se pun două probleme: cuantumul acestuia și modalitatea de transferare din gestiunea întreprinderii de comerț exterior exportatoare în aceea a furnizorului intern. Cuantumul prejudiciului localizat inițial în gestiunea întreprinderii de comerț exterior se dovedește cu: documentul de rezolvare a litigiului pe cale amiabilă, actele care reflectă cheltuielile efectuate de exportator, însoțite de o notă de debitare explicit redactată; hotărârea comisiei de arbitraj comercial internațional și alte acte de cheltuieli necuprinse în hotărâre, însoțite, de asemenea, de o notă de debitare. Transferul în gestiunea întreprinderii producătoare a cheltuielilor suportate inițial de întreprinderea de comerț exterior și care constituie o parte din prejudiciul provocat de reclamația privind calitatea mărfurilor livrate de furnizor se poate realiza: prin dispoziție de plată dacă, furnizorul este de acord cu decontul prezentat; în baza hotărârii Arbitrajului Central de Stat, în ipoteza în care părțile nu au ajuns la un acord asupra cuantumului de plată. În lumina principiului colaborării, care trebuie să domine raporturile dintre întreprinderi, este indicat ca modalitatea de localizare a prejudiciului pe calea arbitrajului de stat să fie utilizată numai în situații extreme, cînd concilierea pe cale amiabilă nu a putut fi realizată, sub nici o formă. **Penalități, în contractul de comision pentru export.** Dată fiind natura juridică a contractului economic de comision pentru export, penalitățile instituite prin L. nr. 71/1969 au funcția principală să stimuleze părțile să-și îndeplinească înocmai obligațiile asumate, cu scopul final, realizarea în condiții cât mai bune a sarcinilor de plan privind exportul de mărfuri. Spre deosebire de penalitățile în contractul de livrări, unde funcția reparatorie prezintă importanță primordială, în cazul contractului de comision această funcție este cu totul subsecventă. Sediul materiei privind răspunderea reciprocă a comitenților și a comisionarilor este art. 80 din legea menționată, prin care au fost instituite următoarele penalități legale: pentru nerespectarea termenelor de înaintare a documentațiilor tehnico-economice, stabilite prin contract, inclusiv a documentelor necesare încasării valorii mărfii livrate, 100 de lei pentru fiecare zi întârziere; pentru nerezolvarea de către unitatea producătoare a reclamațiilor, a cererilor de daune sau penalități formulate de partenerii străini, în termenele prevăzute în contractul extern, 0,3% pe lună, calculat la valoarea mărfii reclamate sau a pretențiilor formulate; pentru depășirea de către întreprinderea de comerț exterior a termenului prevăzut în contractul economic de comision pentru lansarea cererilor de ofertă în exterior, precum și pentru încălcarea termenului de transmitere a reclamațiilor 0,01% pentru fiecare decadă de întârziere calculată la valoarea specificației, fișei tehnice sau reclamației externe întârziate; pentru nerespectarea termenului de încununținare a unității producătoare asupra imposibilității executării contractului extern din cauză de forță majoră sau din culpa partenerului străin, 50 de lei pentru fiecare zi de întârziere; pentru refuzul nejustificat al întreprinderii de comerț exterior de a deconta în termen sumele încasate din vânzarea mărfurilor exportate, 0,3% pentru fiecare zi întârziere. Întârzierea în efectuarea plății comisionului se penalizează potrivit reglementărilor legale referitoare la neplata prețului. Această penalitate este reglementată prin art. 47, pct. 5 din L. nr. 71/1969 care prevede că pentru fiecare zi de întârziere a plății debitorul este obligat să plătească, de la data cînd

acesta este datorat pînă la efectuarea plății, 0,1% în primele 10 zile, 0,2% în următoarele 20 de zile, 0,3% în perioada ce depășește 30 de zile, din suma ce trebuia achitată. **Penalități în contractul de livrări pentru export.** L. nr. 71/1969, art. 81, prevede că „neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a obligațiilor asumate prin contractele economice de livrare pentru export atrage pentru partea în culpă dublul penalităților prevăzute la art. 47, pct. 1—6 inclusiv“. Cu alte cuvinte, penalitățile prevăzute pentru contractele economice de livrare pentru aprovizionarea tehnico-materială sau pentru fondul pieței interne se dublează în cazul contractelor de livrări pentru export. (Dec. P.A.S. nr. 1827/1982). Astfel, dacă luăm de exemplu penalitatea de 10% instituită „pentru înstrăinarea sau consumarea de produse în custodie, fără consimțămîntul prealabil al unității în favoarea căreia s-a constituit custodia“ aceasta va fi de 20% din valoarea produselor înstrăinate sau consumate dacă contractul căruia i se aplică este un contract economic de livrări pentru export. Față de faptul că în activitatea de export a fost generalizat contractul de comision, în practica curentă a întreprinderilor aceste penalități nu mai prezintă importanță. Cu toate acestea, considerăm util să evidențiem singura penalitate proprie acestui tip de contract, în sensul că ea nu este împrumutată de la cel de livrare internă; avem în vedere prevederile art. 31, alin. 2, potrivit cărora pentru remiterea cu întârziere de către întreprinderea producătoare a documentelor necesare încasării valorii mărfii livrate se aplică o penalitate de 100 lei pentru fiecare zi de întârziere. **Practică arbitrală.** În contractele economice de export, semnalăm următoarele decizii P.A.S.: Unitatea producătoare răspunde pentru calitatea necorespunzătoare a produselor (Dec. P.A.S. nr. 25/1982), aceasta suportînd toate cheltuielile făcute de întreprinderea de comerț exterior cu remedierea sau valoarea bonificațiilor acordate beneficiarilor externi. Ea răspunde, de asemenea pentru întârzierea livrărilor (Dec. P.A.S. nr. 1534/1981) sau pentru neexecutare (Dec. P.A.S. nr. 1827/1982), în toate cazurile în care se află în culpă (Dec. P.A.S. nr. 2056/1982). Obligațiile de livrare a produselor destinate exportului, rămîn în vigoare pe toată durata de valabilitate a angajamentelor stabilite în raporturile cu partenerii externi și în limitele condițiilor prevăzute în contractele încheiate cu aceștia. Ca atare, obligațiile de livrare pentru export, nu se sting odată cu împlinirea anului de plan, în această materie neavîndu-și aplicabilitate principiul anualității contractelor (Dec. P.A.S. nr. 24/1982 și nr. 2812/1980).

RĂSPUNDEREA ÎN CONTRACTUL ECONOMIC DE ANTREPRIZĂ — îmbracă două forme: pentru calitate și pentru întârziere în executare. **Antreprenorul** răspunde: a) Pentru deficiențele lucrărilor contatate la recepția preliminară, fiind obligat să le remedieze, să le completeze sau să le refacă pe cheltuiala sa. (Dec. P.A.S. nr. 673/1981). Îndeplinirea acestei obligații este asigurată, prin retragerea contravalorii lucrărilor ce prezintă defecțiuni, din contul antreprenorului, în baza procesului-verbal de constatare, iar după remediere are dreptul să încaseze suma retrasă; în ipoteza în care cheltuielile sînt mai mari, diferența ● suportă antreprenorul. b) În perioada de garanție antreprenorul răspunde, așa cum prevede art. 59, din L. nr. 8/1977, de „toate defectele de calitate ivite“; potrivit legii perioada de garanție este cuprinsă între cele două faze ale recepției — preliminară și finală — și este de 3 ani pentru construcțiile din domeniul minier, hidroenergetic și baraje; 2 ani pentru construcțiile termoenergetice, linii și stații electrice; 1 an și 6 luni pentru construcțiile de locuințe; 1 an pentru construcțiile industriale și toate celelalte categorii de construcții. Aceste perioade se pot prelungi cu 90 de zile dacă la recepția finală se constată deficiențe. În vederea remedierii deficiențelor, beneficiarul trebuie să comunice antreprenorului apariția lor în termen de 2 zile de la constatare, sub sancțiunea suportării de către el a cheltuielilor suplimentare datorate necomunicării la timp a defecțiunilor. c) Pentru viciile ascunse, nedescoperite în perioada de garanție, potrivit art. 80 din L. nr. 8/1977, antre-

prezintă răspundere timp de 10 ani de la data predării obiectului, respectiv de la recepția preliminară; pentru neîncadrarea construcției în gradul de seismicitate aprobat, răspunderea operează pe toată durata de serviciu normată.

d) Penalități de întârziere sînt stabilite prin art. 15, lit. b, din Regulamentul privind contractul de antrepriză și sînt de 0,05%, pe fiecare zi de întârziere, calculată la valoarea de deviz a obiectului nepredat, fără ca penalitatea să poată depăși 5% din valoarea obiectului respectiv. Dacă totalul penalităților de 5% nu acoperă prejudiciul suferit beneficiarul are drept la despăgubire sub formă de daune-interese. Beneficiarul răspunde prin plata de penalități de 0,05% pe zi de întârziere fără ca totalul penalităților plătite pentru un obiect să poată depăși 5% din valoarea de deviz a acestuia, pentru întârzierea în executarea următoarelor obligații: predarea proiectelor de execuție aprobate, precum și predarea proiectelor de execuție refăcute pe baza obiecțiilor formulate de antreprenor; predarea amplasamentului liber necesar executării lucrărilor; predarea materialelor, utilajelor și prestării serviciilor care, potrivit contractului, sînt în sarcina beneficiarului; refuzul de a primi lucrările terminate. Dacă nu acoperă prejudiciul efectiv suferit de antreprenor, pentru diferență beneficiarul datorează daune-interese. De asemenea, răspunde pentru pagubele provocate antreprenorului în cazurile: cînd nu asigură utilajele, materialele și alte furnituri în conformitate cu graficul de eșalonare a investiției și graficul de livrare a utilajelor; nu execută sau execută cu întârziere în regie, în conformitate cu prevederile planului, montarea utilajelor, modernizarea capacităților, reutilări, dezvoltări sau alte lucrări de construcții-montaj; nu asigură respectarea destinației fondurilor de investiții alocate; nu decontează la termen lucrările realizate; nu exercită supravegherea tehnică pe întregul parcurs al execuției lucrărilor; nu efectuează probele tehnologice conform normelor (art. 103 L. nr. 9/1980). În cazul cînd pagubele se datorează culpei antreprenorului și beneficiarului răspunde fiecare în raport de contribuția lor la provocarea prejudiciului (Dec. P.A.S. nr. 598/1981).

RĂSPUNDEREA ÎN CONTRACTUL DE TURISM INTERNAȚIONAL — se referă la calitatea serviciilor și la plata prețului. Reclamațiile de calitate îmbracă trei forme:

a) Reclamații privind calitatea serviciilor de cazare și masă — care trebuie făcute în scris de turoperator și înainte de plecarea turiștilor din țară. Reclamațiile făcute după plecarea turiștilor urmează să fie soluționate în măsura în care faptele reclamate mai pot fi identificate.

Reținem că prin contract părțile subordonează noțiunea de „reclamație” următoarelor două condiții: să fie formulată în scris de turoperator; să fie predată prestatorului înainte de plecarea turiștilor din țară. Observăm că în acest înțeles al noțiunii de reclamație, turiștii se adresează reprezentanților firmei, care la rîndul lor sesizează în scris prestatorul asupra calității serviciilor de masă și cazare. Sigur că orice turist se poate „plînge” în legătură cu calitatea serviciilor de cazare și masă, ghidului, unității de alimentație publică sau hotelieră, precum și direct partenerului contractual. Asemenea sesizări nu constituie „reclamații”, în înțelesul prezentului contract. Nu e mai puțin adevărat, însă, că orice asemenea sesizare constituie un semnal pentru prestator și conduce la luarea măsurilor corepunzătoare de remediere, inclusiv de sancționare a persoanelor vinovate. b) Reclamații privind „celelalte servicii”. Aceste reclamații sînt supuse următorului regim: pot fi formulate pe loc sau într-un termen calendaristic exores stabilit în contract, urmînd a fi soluționate în termen de 20 de zile de la primirea reclamației (înregistrarea ei la unitate). c) Reclamații prin care turoperatorul cere restituiri de sume pentru calitatea necorespunzătoare a unor servicii. Acestea vor fi analizate și soluționate în termen de 20 de zile de la primire de către unitatea prestatoare. Cu privire la efectuarea plăților, contractul prevede unele clauze de răspundere a turoperatorului:

— în cazul neachitării prețului în avans sau a diferențelor în termenul stabilit, unitatea de turism poate înceta

acordarea serviciilor, întreaga răspundere revenind turoperatorului; pentru neplata facturilor în termen de 23 de zile de la data expedierii facturii (data poștei), transportul suportă o penalizare de 0,05 la sută pe fiecare zi de întârziere; turoperatorul nu poate reține nici un fel de sume datorate, cu motivarea neîncasării unor eventuale sume de la alte unități românești de turism sau cu titlu de daune pentru unele reclamații ale turiștilor decît cu acordul scris al partenerului contractual.

RĂSPUNDEREA ÎN CONTRACTUL ECONOMIC DE ASISTENȚĂ TEHNICĂ — operează în toate cazurile în care unitatea specializată nu atînge rezultatul stabilit prin contract, culpa sa fiind prezumată. Va fi exonerat de răspundere dacă face dovada că nerealizarea rezultatului, deci a obiectului contractual se datorează unor cauze care nu-i pot fi imputate. Față de faptul că pentru acest tip de contract nu sînt stabilite penalități proprii, urmează ca despăgubirea beneficiarilor pentru prejudiciul suferit să se facă pe calea daunelor-interese. De asemenea, sînt aplicabile și penalitățile prevăzute de art. 47 din L. nr. 71/1969, în măsura în care părțile se fac vinovate de acțiuni sau inacțiuni penalizate prin lege. Părțile pot stabili, în baza art. 47 alin. final L. nr. 71/1969, penalități ținînd seama de specificul relațiilor economice pentru care au încheiat contractul.

RĂSPUNDEREA ÎN CONTRACTUL ECONOMIC DE CERCETARE ȘTIINȚIFICĂ — se limitează la nerespectarea obligației de a face de către unitatea specializată, avînd în vedere mijloacele materiale și umane prevăzute în contract, pentru a se obține rezultatele urmărite prin temă, fără însă să aibă vreo răspundere dacă acestea nu se realizează. În cazul în care unitatea specializată s-a obligat să obțină un anumit rezultat, răspunderea ei este angajată și cu privire la rezultatele cercetării. H.C.M. nr. 77/1970, art. 14, stabilește următoarele penalități: 0,05% din valoarea contractului, pentru fiecare zi de întârziere în executarea lucrării, fără a se putea depăși 5% din aceeași valoare; 0,05% din suma datorată de unitatea beneficiară și neplătita la termen, pentru fiecare zi de întârziere, fără ca penalitatea să depășească 5% din suma datorată unității de cercetare.

RĂSPUNDEREA ÎN CONTRACTUL ECONOMIC DE COMISION PENTRU IMPORT — operează în toate cazurile în care părțile contractante nu-și îndeplinesc obligațiile de a face asumate prin contract. L. nr. 71/1969, art. 80 a instituit două penalități, fără semnificație deosebită și anume: pentru nerespectarea termenelor de remitere a documentațiilor tehnico-economice stabilite prin contract, necesare încheierii contractelor externe sau derulării lor, fapt care se penalizează cu 100 lei pentru fiecare zi de întârziere; depășirea de către întreprinderea de comerț exterior a termenului prevăzut în contract pentru lansarea cererilor de ofertă în exterior, fapt care se penalizează cu 0,01% pentru fiecare decadă întîrziată. Față de posibilitățile limitate pe care le prezintă penalitățile legale de a se realiza răspunderea contractuală, în practică, marea majoritate a acțiunilor au fost introduse prin cereri de despăgubiri, sub formă de daune. Astfel de acțiuni pot avea drept cauză stabilirea eronată a calității mărfurilor în contractul comercial de import, încălcarea obligațiilor privind remiterea reclamațiilor către vinzătorul extern etc. Ca urmare a faptului că prin acest contract comisionarul se obligă să îndeplinească anumite servicii de specialitate privind încheierea și derularea contractelor externe de import, comitentul — întreprinderea beneficiară — nu poate formula acțiuni, care se întemeiază pe lipsuri cantitative sau de calitate ale mărfurilor primite din import pe întîrzierea livrării lor de către vinzătorii externi etc., decît numai în cazul în care asemenea situații sînt cauzate din culpa comisionarilor care nu și-au îndeplinit în mod cores-punzător obligațiile asumate. Astfel, Arbitrajul Central de Stat, a respins acțiunea unei întreprinderi beneficiare de

import prin care aceasta solicita ca întreprinderea de comerț exterior importatoare să fie obligată să-i plătească contravaloarea unor lipsuri cantitative constatate la primirea produselor de import. Primul arbitru, în soluționarea cererii de reabilitare formulată de reclamantă, a apreciat că întreprinderea de comerț exterior și-a îndeplinit obligațiile ce-i reveneau din contractul de comision, transmitând în termen reclamația pentru lipsuri cu actele doveditoare, către furnizorul extern. Respingerea reclamației de furnizorul extern nu poate fi imputabilă întreprinderii importatoare, care răspunde numai pentru obligațiile sale proprii și nu pentru cele ale furnizorului extern, și, ca urmare, primul arbitru a respins cererea de reabilitare (Dec. P.A.S. nr. 420/1980). Beneficiarul de import trebuie să recepționeze și să constate eventualele deficiențe înăuntrul termenelor stabilite în contractul extern, în caz contrar el va suporta daunele echivalente cu prețul produselor ce nu poate fi recuperat de la furnizorul extern (Dec. P.A.S. nr. 2533/1980). Beneficiarul de import trebuie să primească produsele și după finele anului de plan dacă nu a anulat fișa tehnică și nu a cerut rezilierea contractului extern, neputând refuza plata prețului. (Dec. P.A.S. nr. 1982/1980).

RĂSPUNDEREA ÎN CONTRACTUL ECONOMIC DE CONT CURENT BANCAR — este limitată la valoarea sumelor eronate eliberate, neînregistrării sau înregistrărilor eronate, precum și de plata penalităților ce se varsă la bugetul de stat, suportate de titularul de cont din cauza unor astfel de erori. Răspunderea băncii este prezumată din momentul în care titularul de cont a dovedit eroarea de înregistrare sau de plată, ea trebuind să facă dovada că eroarea respectivă s-a produs din cauza titularului sau din alte cauze care nu îl sînt imputabile. Normele metodologice nr. 2/1980 (pct. 35) prevăd că sesizarea băncii cu privire la erorile de înregistrare în cont trebuie făcută în 10 zile. În continuare, textul citat prevede că „răspunderea băncii încetează dacă pînă la expirarea termenului stabilit nu este sesizată cu reclamație scrisă despre neînregistrarea sau înregistrarea eronată a operațiilor în conturi, operațiile efectuate și soldurile considerindu-se confirmate. Titularii de cont pot solicita însă și după termenul de mai sus, în cadrul termenului legal de prescripție, rectificarea operațiilor respective”. În cazul în care eroarea băncii este depistată în cursul litigiului arbitral dintre părțile contractante, cheltuielile de arbitraj nu se suportă de litiganti (Dec. P.A.S. nr. 2365/1981).

RĂSPUNDEREA ÎN CONTRACTUL ECONOMIC DE CONTROLUL CALITĂȚII MĂRFURILOR DE EXPORT — operează în mod limitat. În cazul în care reclamația formulată de cumpărătorul extern este întemeiată, fiind dovedite cu documentele prevăzute în contractul comercial de vânzare, defecțiunile invocate, potrivit practicii internaționale, răspunderea mandatarului se limitează la cuantumul comisionului încasat pe care urmează să-l restituie întreprinderii de comerț exterior mandante.

RĂSPUNDEREA ÎN CONTRACTUL ECONOMIC DE COOPERARE — prezintă unele trăsături specifice datorate particularităților pe care le au asemenea raporturi contractuale: existența unui sistem de contracte de livrare, unele încheiate între furnizorii de piese, subansamble sau părți din instalații și unitatea care fabrică produsul complex ce are calitatea de beneficiară și un alt contract, încheiat între aceasta din urmă și beneficiara instalației sau produsului complex; unitatea care asamblează produsul complex îmbracă în același timp dubla calitate de beneficiară și furnizoare; necesitatea și obligativitatea concordanței conținutului contractelor în cooperare cu clauzele din contractul încheiat de furnizorul principal cu beneficiarul, potrivit dispozițiilor cuprinse în art. 9 alin. 2 din Legea nr. 7/1977; inexistența oricăror raporturi juridice directe între furnizorii de subansamble și beneficiarul ul-

tim. Menționăm că răspunderea ultimului furnizor (general) față de beneficiarul de utilaje sau instalații complexe operează atît pentru viciile rezultate din activitatea sa cît și pentru cele ale furnizorilor în cooperare. În ultima ipoteză menționată, cînd furnizorul principal este chemat a răspunde față de beneficiar pentru pagubele generate de viciile constatate la piesele detașate sau la subansamble, pîritul va chema în garanție unitatea subproducătoare. În asemenea situații se nasc două dificultăți și anume: cu privire la cuantumul despăgubirilor la care este ținut furnizorul în cooperare; cu privire la întinderea răspunderii furnizorului principal în cazul în care a recepționat piese sau subansamble cu vicii aparente. În ce privește cuantumul despăgubirilor ce trebuie să le plătească furnizorul în cooperare, s-a considerat că acesta nu va răspunde cu penalități și daune calculate numai la valoarea subansamblului pe care l-a livrat cu vicii, ci va trebui să suporte toate despăgubirile plătite beneficiarului de furnizorul principal, calculate la valoarea produsului complex. Răspunderea furnizorului principal se va strămuta integral asupra unității furnizoare în cooperare, singura culpabilă de executarea unei prestații cu vicii de calitate. O asemenea orientare este firească, dat fiind că în sarcina furnizorului principal nu se poate reține nici o culpă și a-i angrena răspunderea — chiar parțial — ar însemna a institui o răspundere fără culpă, procedeu străin sistemului nostru juridic. Nu tot astfel se prezintă situația în cazul în care furnizorul principal în ipostaza sa de beneficiar recepționează și acceptă subansamble sau piese detașate cu vicii aparente. Într-o asemenea situație este angrenată și răspunderea sa proprie ca beneficiar în baza art. 30 alin. 2 din L. nr. 7/1977 și art. 39 alin. 1 din L. nr. 71/1969, în concurs cu răspunderea furnizorilor în cooperare. **Practică arbitrală.** Legat de răspundere în contractul de cooperare semnalăm două decizii ale P.A.S. În cazul în care la realizarea unui produs complex sînt utilizate produse sau materii prime supuse repartițiilor, iar altele nu sînt repartizabile și dacă între timp este anulată repartiția în mod legal, furnizorul care nu mai poate fabrica piesele detașate din această cauză este apărat de răspundere. Furnizorul general va răspunde față de beneficiar numai dacă produsul complex poate fi folosit de acesta și fără piesele respective (Dec. P.A.S. nr. 352/1982).

Potrivit D. nr. 398/1973 — art. 8, furnizorul general avînd dreptul la o cotă de pînă la 2% din valoarea totală a furniturii generale care are menirea de a acoperi riscurile ce decurg din activitatea de furnizor general de utilaje, echipamente și instalații complexe, ea se facturează beneficiarului incluzîndu-se în preț. Acesta nu poate refuza plata cotei de risc pe motiv că furnizorul general nu a făcut reparații la utilajele livrate. În caz contrar este dator a plăti și penalitățile de întîrziere în plata prețului (Dec. P.A.S. nr. 178/1982).

RĂSPUNDEREA ÎN CONTRACTUL ECONOMIC DE CREDITE BANCARE — se înfățișează sub multiple forme: în cazul în care beneficiarul nu respectă obligația asumată de a folosi creditul potrivit destinațiilor pentru care a fost aprobat, banca creditoare are dreptul să înceteze creditarea; dacă beneficiarul nu rambursează creditul la scadență, acesta se trece la credite restante, dobînzile majorate avînd caracter penalizator; în cazul în care garanțiile devin insuficiente creditul este declarat exigibil, iar ca urmare se trece la credite restante etc. Mai rar în cadrul acestui contract poate fi angajată și răspunderea unității bancare creditoare în cazul în care nu-și respectă obligațiile asumate (de exemplu, deschide cu întîrziere creditele aprobate, din care cauză beneficiarul creditului a plătit penalități unei alte unități furnizoare).

RĂSPUNDEREA ÎN CONTRACTUL ECONOMIC DE DEPOZIT (CUSTODIE) — este stabilită prin L. nr. 71/1969, art. 47, pct. 7, care instituie o penalitate legală „pentru înstrăinarea sau consumarea de produse preluate în custodie, fără consimțămîntul prealabil al unității în favoarea căreia s-a constituit custodia, 10% din valoarea produse-

lor înstrăinate sau consumate". În cazul în care custodia s-a stabilit prin voința ambelor unități, nerespectarea din culpă a obligațiilor asumate de fiecare atrage răspunderea sa pentru daunele pricinuite partenerului. De pildă, când marfa s-a degradat sau a pierit din culpa custodelui, acesta este obligat la despăgubiri față de cealaltă parte. Tot astfel, dacă deponentul nu achită la termen cheltuielile efectuate de custode cu depozitarea și conservarea produselor, acesta are drept la daune. Când custodia s-a constituit în fapt, fără o înțelegere între părți răspunderea pentru daune are caracter delictual.

RĂSPUNDEREA ÎN CONTRACTUL ECONOMIC DE EXPEDIȚII INTERNAȚIONALE — se realizează, în principal, sub formă de despăgubiri. Contractul model, la art. 18, alin. 2, prevede că „Romtrans răspunde de daunele produse din culpa sa, ivite în cursul executării însărcinărilor incredințate, precum și de daunele produse din culpa corespondenților, reprezentanților, agenților, cărașilor sau terților la care apelează pentru executarea mandatului primit, în măsura în care aceștia răspund față de Romtrans, în raport cu legislația proprie, Romtrans obligându-se să depună toate diligențele pentru recuperarea integrală a prejudiciilor suferite de mandantă”. Așadar, pentru actele și faptele săvârșite din culpă de corespondenții întreprinderii Romtrans, daunele-interese la care poate fi obligată sînt limitate la nivelul răspunderii acestor corespondenți. Prin contract, pentru a se simplifica procedura de soluționare a cererilor de despăgubiri ale mandantului se prevăd următoarele: „Pentru pretențiile patrimoniale față de Romtrans, mandanta trebuie ca — în cel mai scurt timp, dar nu mai tîrziu de 30 zile de la primirea documentelor din care rezultă îndeplinirea mandatului de către Romtrans, sau de la primirea deconturilor întocmite de aceasta să depună la Romtrans reclamații administrative însoțite de documentele pe care și bazează pretențiile pentru ca Romtrans să poată acționa în timp util împotriva terților de care s-a servit la îndeplinirea mandatului”. În cazul în care răspunsul la reclamația administrativă nu satisface cererea mandantului, acesta are dreptul la acțiune la A.S.C.

RĂSPUNDEREA ÎN CONTRACTUL ECONOMIC DE EXPEDIȚII ȘI CAMIONAJ INTERN — operează pentru neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a obligațiilor asumate prin contract, de către beneficiar, sub formă de penalizări, conform tarifului local de mărfuri, tarifului unic auto și normativelor în vigoare pentru: depășirea normei de staționare a containerelor, transcontainerelor, semiremorelor și a autovehiculelor, la operațiunile de încărcare-descărcare la depozitele beneficiarului produse din culpa sa; falsa declarație a greutății mărfurilor prezentate la transport; neprezentarea spre expediție a mărfurilor conform planului zilnic de transport, la nivelul cantității mediei zilnice contractate; necurățarea containerelor și a transcontainerelor după descărcarea mărfurilor din acestea; neetichetarea și nesigilarea instrucțională a transporturilor și neatașarea la documentele de transport a actelor de livrare; refuzul nejustificat al plății contravalorii prestațiilor și a taxelor de transport; renunțarea la containerele și transcontainerele solicitate pentru încărcare. Plata penalităților nu absolvă partea în culpă de obligarea la despăgubire pentru repararea integrală a prejudiciului cauzat celeilalte părți. De asemenea, în baza și pentru nerespectarea clauzelor contractuale, și unitatea prestatoare își poate angrena răspunderea sa pentru prejudiciile provocate beneficiarilor. De pildă, dacă acesta plătește locații căii ferate pentru nedescărcarea în termen a transporturilor datorată faptului că unitatea E.C.M. nu i-a pus la dispoziție în termen mijloacele auto necesare, aceasta este obligată a suporta — cu titlu de daune — locațiile plătită de beneficiar (Dec. P.A.S. nr. 1976/1980).

În cazurile în care se constată culpa tuturor celor 3 unități participante la livrarea și transportul produselor, furnizor, beneficiar și unitatea E.C.M., răspunderea lor poate fi angrenată în comun în raport de contribuția fiecăreia la producerea prejudiciului (Dec. P.A.S. nr. 1754/1981).

RĂSPUNDEREA ÎN CONTRACTUL ECONOMIC DE FURNIZARE DE ENERGIE ELECTRICĂ, Potrivit art. 88 din Regulamentul aprobat prin H.C.M. nr. 2763/1968, furnizorul este obligat să plătească consumatorului o penalitate egală cu de 8 ori valoarea energiei nefurnizate, dacă instalațiile consumatorului au fost deconectate datorită livrării timp de mai mult de 3 secunde consecutiv, cu tensiunea mai mică de 95% din valoarea nominală prevăzută în contract. Penalitatea este de 10 ori valoarea energiei nelivrare dacă limitarea a fost amuțată cu mai puțin de 24 ore înainte de aplicarea normativului de limitare (art. 88 din regulamentul). Potrivit Decretului nr. 392/1980 consumatorul datorează furnizorului pentru depășirea consumului față de contract o majorare lunară a prețului pentru putere de 200%; lunar sau trimestrial în funcție de perioada de citire a contorului, aceeași majorare se aplică la valoarea energiei electrice facturate, majorări care se includ în factură și se decontează odată cu prețul energiei efectiv livrate. Majorarea tarifară reprezintă în realitate un preț majorat, care se datorează indiferent dacă s-a încheiat sau nu contract de furnizare a energiei electrice (Dec. P.A.S. nr. 855/1982). Aprecierea depășirii consumului se face în raport cu cantitatea de energie alocată prin repartițiile titularului acesteia și nu subunităților sale (Dec. P.A.S. nr. 112/1981).

RĂSPUNDEREA ÎN CONTRACTUL ECONOMIC DE ÎNCHIRIERE DE UTILAJE ÎN CONSTRUCȚII — în lipsa unor reglementări speciale — se stabilește potrivit prevederilor generale din L. nr. 71/1969 pe calea penalităților legale sau convenționale și, în special, prin acordarea de daune-interese. Locatarul (unitatea căreia îi aparțin utilajele) răspunde pentru întârzierea punerii la dispoziție a utilajelor și montarea lor, pentru neasigurarea funcționării a timpului minim prevăzut în contract și pentru neasigurarea personalului calificat. Beneficiarul (clientul cum impropriu se exprimă normele) răspunde pentru nealimentarea și neasigurarea condițiilor de exploatare rațională a utilajelor, precum și pentru neplata sau întârzierea în plata chiriei. În cazurile în care prejudiciul provocat de o parte contractantă nu poate fi acoperit din penalități sau pentru abaterea respectivă nu sînt prevăzute penalități, daunele-interese se determină potrivit principiilor generale în materie.

RĂSPUNDEREA ÎN CONTRACTUL ECONOMIC DE NAVLOSIRE — se realizează, în principal, sub formă de despăgubiri, fiind însă și situații în care pot opera și penalitățile legale. Contractul model, la art. 20, reține răspunderea mandatarului sub următoarea formulare: „Mandatarul răspunde față de mandantă pentru daunele produse din culpa sa în îndeplinirea obligațiilor prevăzute în prezentul contract. Mandatarul răspunde pentru plata contravaliilor în cazul cînd a angajat nava în alte perioade decît cele stabilite de către mandantă sau fără a obține acordul acesteia”.

RĂSPUNDEREA ÎN CONTRACTUL ECONOMIC DE PRESTĂRI DE SERVICII se materializează în obligația de a plăti penalități și daune (pînă la acoperirea integrală a prejudiciului cauzat) printr-o faptă ilicită și culpabilă, în conformitate cu prevederile art. 43—47 din L. nr. 71/1969, care se aplică în mod corespunzător, în raport de natura prestației. Părțile răspund pentru întârzierea sau neexecutarea obligațiilor. Răspunderea pentru calitatea prestațiilor este reglementată de L. nr. 7/1977 ale cărei prevederi se referă și la contractul de prestări servicii: V: Răspunderea în contractul economic de livrare, răspunderea pentru întârzierea executării obligațiilor; Răspunderea pentru neexecutarea în natură; Răspunderea pentru întârzierea plății prețului; Răspunderea pentru refuzul de plată a prețului; Răspunderea a beneficiarului pentru recepționarea și acceptarea produselor necorespunzătoare calității.

RĂSPUNDEREA ÎN CONTRACTUL ECONOMIC DE PRESTĂRI SERVICII PORTUARE — se realizează, în principal, sub forma de despăgubiri, fiind însă și situații în care

pot opera și penalități. Prin contractul pentru servicii de exploatare portuare se înscriu unele clauze exoneratoare de răspundere. Astfel, într-un asemenea contract se prevede că mandatarul nu răspunde: pentru avariile provenite ca urmare a insuficienței sau stării necorespunzătoare sau defectuoase a ambalajelor; pentru ruginirea mărfurilor metalice, survenite pe timpul depozitării în spațiile acoperite sau descoperite ale portului; pentru pagubele ce apar, pe timpul manipulării și depozitării mărfurilor ce necesită condiții speciale și care nu au fost aduse la cunoștința mandatarii; pentru pagubele pricinuite de punerea la dispoziție cu întârziere față de ora cerută, a mijloacelor de transport ce nu aparțin portului; pentru pagubele pricinuite de mijloacele de transport ce aparțin sau au fost închiriate de mandatar etc. Așadar, odată aceste împrejurări dovedite, mandatarul este exonerat de răspundere.

RASPUNDEREA IN CONTRACTUL ECONOMIC DE PROIECTARE — se realizează atât pe calea penalizărilor, cât și prin plata de despăgubiri sub forma daunelor-interese sau prin restituirea prețului pentru lucrările respinse de organul de avizare. Art. 13 din Regulamentul aprobat prin H.C.M. nr. 1002/1964 prevede că „terminarea lucrărilor de proiectare și predarea acestora beneficiarului nu scutesc pe proiectant de răspunderea pe care o are pentru lucrările executate. Proiectantul — în afară de orice alte despăgubiri — este obligat să îndrepte pe cheltuielile lui deficiențele lucrărilor de proiectare sesizate după data predării lor beneficiarului“. Răspunderea proiectantului este angajată pentru deficiențele constatate: de beneficiar după preluarea documentației; de organele de avizare și aprobare; de antreprenor, pe parcursul executării obiectivului; în cursul exploatarei lui, pe toată durata cât răspunde și antreprenorul. Pentru întârzieri în executarea lucrării, proiectantul răspunde prin plata penalităților prevăzute de art. 14 din Regulamentul menționat; textul citat prevede o penalitate de 0,05% pe zi de întârziere, fără ca penalitatea să poată depăși 5% din valoarea lucrărilor la care se referă întârzierea pentru următoarele abateri: predarea cu întârziere a lucrărilor de proiectare; depășirea termenelor stabilite pentru completarea și introducerea în documentațiile tehnico-economice a modificărilor și completărilor rezultate din indicațiile și recomandările din avize și aprobări, precum și din obiecțiunile antreprenorului. Pentru respingerea documentației la avizare se aplică o penalitate de 4% care se cumulează cu penalitățile de întârziere. Același text din Regulament prevede că beneficiarul răspunde prin plata unei penalități de 0,05% pe fiecare zi de întârziere pentru netransmiterea către proiectant a documentației care, potrivit contractului, este în sarcina sa. Totalul penalităților nu pot depăși 5% din prețul lucrărilor la care se referă întârzierea și asupra cărora se calculează. Potrivit art. 19 din Regulamentul citat, obligația plății documentațiilor aferente unor investiții a căror execuție a fost sistată din dispoziția organului de planificare competent incumbă beneficiarului de investiții (Dec. P.A.S. nr. 641/1982). În cazul în care, în cursul executării contractului de proiectare, apare o modificare (în plus sau în minus) a tarifului inclus în contract, disoasă de un organ competent, decontarea lucrărilor de proiectare se va face la noul tarif, potrivit art. 135 din L. nr. 19/1971 (Dec. P.A.S. nr. 548/1981). Pentru neplata prețului se aplică prevederile din L. nr. 71/1969. V: Răspunderea în contractul economic de întreprindere; Viciu de calitate.

RASPUNDEREA IN CONTRACTUL ECONOMIC DE REPARAȚII CAPITALE se materializează în obligația de a plăti penalități și daune (până la acoperirea integrală a prejudiciului cauzat) prin fapte ilicite și culpabile, în conformitate cu art. 43—47 din L. nr. 71/1969, care se aplică în mod corespunzător, în raport de natura prestației. Părțile răspund pentru întârzierea sau neexecutarea obligațiilor. Răspunderea pentru calitatea prestațiilor este reglementată de L. nr. 7/1977. V: Răspunderea în contractul economic de livrare; Răspunderea pentru întârzierea executării obligațiilor; Răspunderea pentru neexecutarea în natură:

Răspunderea pentru întârzierea plății prețului; Răspunderea pentru refuzul de plată a prețului; Răspunderea beneficiarului pentru recepționarea și acceptarea de produse necorespunzătoare calitativ.

RASPUNDEREA IN CONTRACTUL ECONOMIC DE SERVICIE se materializează în obligația de a plăti penalități și daune (până la acoperirea integrală a prejudiciului cauzat), printr-o faptă ilicită și culpabilă, în conformitate cu art. 43—47 din L. nr. 71/1969, care se aplică în mod corespunzător, în raport de natura prestației. Răspunderea pentru calitatea prestațiilor este reglementată de L. nr. 7/1977. V: Răspunderea în contractul economic de livrare; Răspunderea pentru întârzierea executării obligațiilor; Răspunderea pentru neexecutarea în natură; Răspunderea beneficiarului pentru recepționarea și acceptarea de produse calitativ necorespunzătoare.

RASPUNDEREA IN CONTRACTUL ECONOMIC DE TRANSPORT FEROVIIAR — se realizează atât pe calea penalităților, cât și a despăgubirilor. Penalitățile în contractul anual de transport au fost stabilite inițial prin mai multe acte normative, în prezent fiind sistematizate prin ordinul nr. 2123/1976 emis de M.T.Tc. (publicat în Buletinul comercial nr. 1/1977) și care în anexă prevede sumele pe care le dăborează partea în culpă și anume: 2,50 lei per tonă pentru anularea din cantitatea contractată pe luna de referință, cu ocazia programării pe relații, fiind aplicabilă părții care solicită anularea; 2,50 lei per tonă pentru anulări din programul lunar de transport ce nu s-a egalat pe decada și se aplică părții care solicită anularea; 5,00 lei per tonă pentru anularea unor cantități eşalonate pe decadă și neprogramată, fiind aplicabilă părții care solicită anularea; 7,50 lei per tonă în cazul renunțării în scris la încărcare după programarea vagoanelor, în cazul în care avizarea s-a făcut într-un termen mai mare de 24 ore, fiind aplicabilă celui ce a cerut anularea. 15 lei per tonă, dacă renunțarea s-a făcut cu o avizare în termen mai mic de 24 ore; 15 lei per tonă, dacă renunțarea are loc după introducerea vagonului la încărcare și se plătește de expeditor; 1,25 lei per tonă, în cazul schimbării destinației transporturilor din programul lunar, dacă are loc înainte sau la programarea vagoanelor pe zile de încărcare, fiind aplicabilă expeditorului; 10 lei per tonă, în cazul schimbării destinației din programul lunar după programarea vagoanelor, însă înainte de depunerea scrisorilor de trăsură; se plătește de expeditor. Actul constatator este minuta și nota de penalități, care se încheie de către stația de cale ferată cu expeditorul, act prin care se stabilește din culpa căreia din părți a fost încălcată disciplina contractuală. Actul normativ prevede că expeditorii sînt scutiți de plata penalităților dacă: încărcarea mărfurilor nu s-a putut face din motive de forță majoră; mijlocul de transport a fost pus la încărcare peste capacitatea de încărcare și fără consimțământul expeditorului; transportul prevede importuri sau exporturi care nu s-au efectuat din motive care nu privesc pe expeditor și organul său ierarhic superior; transportul în trafic combinat nu se poate executa din cauza organizației de transport care cooperează la efectuarea lui. Potrivit aceluiași acte normative organizația de transport este scutită de plata penalităților în cazul în care se află în una din următoarele situații: incendii, inundații, înzăpeziri, accidente și condiții meteorologice nefavorabile. Răspunderea pentru întârzierea punerii la dispoziție a mijloacelor de transport feroviar. Potrivit art. 25 din Normele metodologice emise în baza H.C.M. nr. 425/1975 este angajată răspunderea patrimonială pentru neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a obligațiilor de transport pe calea ferată — zilnic, decadal, lunar — partea în culpă datorind penalități. Obligația de plata penalităților rezidă în art. 11 din contractul de transport, art. 25 din normele sus citate, art. 4 cap. IV din anexa 2 a H.C.M. nr. 425/1975 și art. 19 din H.C.M. nr. 57/1952; cuantumul penalității datorată de calea ferată pentru nepunerea la dispoziție a vagoanelor este de 15 lei pe tona începută. Sînt situații în care

aceste penalități nu acoperă daunele încercate de unitățile furnizoare datorită nepunerii vagoanelor la dispoziție, ele fiind obligate să plătească partenerilor lor contractuali însemnate sume cu titlu de penalități deoarece, în lipsa vagoanelor, nu au putut expedia produsele la termenele contractuale. Prin Dec. nr. 3560/1978 a P.A.S. s-a stabilit că pentru nepunerea vagoanelor din planul de transport la dispoziția beneficiarilor, transportatorul este pasibil numai de plata de penalități, conform art. 25 alin. III din norme, fără alte daune în completare. S-a făcut aplicația principiului răspunderii limitate a căii ferate în mod simetric cu răspunderea limitată a expeditorilor și destinatarilor pentru neîncărcarea vagoanelor puse la dispoziție și pentru întârzierea în efectuarea operațiunilor de încărcare-descărcare. În astfel de situații se datorează penalități sau taxe de locații, răspunderea față de calea ferată fiind limitată la plata acestora. Exonerarea de răspundere a cărașului pentru nepunerea la dispoziție a vagoanelor planificate poate avea loc astfel cum prevede art. 26 din Normele elaborate în aplicarea H.C.M. nr. 425/1975, numai pentru cazuri de forță majoră. Răspunderea pentru întârzieri în transportul feroviar. Art. 78 din Regulamentul de transport pe calea ferată și art. 3 din T.L.M. stabilesc cuantumul despăgubirii datorate de căraș în cazul depășirii datei de eliberare a mărfurilor, în raport cu termenele de executare a contractului de transport. În caz de depășire a termenului de eliberare, calea ferată este obligată să plătească destinatarului următoarele sume, calculate în procente asupra prețului transportului: 10% din prețul transportului când întârzierea nu depășește 1/10 din termenul de eliberare; 20% când întârzierea este de peste 1/10, dar nu depășește 2/10 din termenul de eliberare; 30% pentru o întârziere de peste 2/10 dar sub 3/10 din termenul de eliberare; 40% pentru întârzierea de peste 3/10, dar sub 4/10 din termenul de eliberare; 50% pentru orice întârziere ce depășește 4/10 din termenul de eliberare. Pentru încasarea acestor despăgubiri, destinatarul nu este obligat a face dovada că a suferit o anumită pagubă, prejudiciul fiind considerat de lege ca izvorit însăși din executarea cu întârziere a normei de transport. Dacă se face însă dovada de destinatar că din cauza întârzierii primirii mărfurilor a suferit unele pagube, calea ferată este datoră la o despăgubire ce nu poate depăși prețul transportului, chiar dacă prejudiciul încercat de acesta este superior. Și în acest caz legea instituie o răspundere limitată a cărașului. La calculul termenului de transport, în vederea stabilirii eventualei întârzieri, se ia în considerare perioada totală de efectuare a transportului și nu o eșalonare pe porțiuni de parcurs. Cu privire la modul de determinare a despăgubirilor sînt necesare următoarele precizări: acestea nu se cumulează cu despăgubirile datorate de către căraș în caz de pierdere totală a mărfii, acesta fiind ținut numai la plata pentru pierderea totală; se plătesc numai pentru marfa nepierdută, în cazul unei pierderi parțiale, fiind firesc a nu plăti taxele de întârziere pentru restul mărfii pierdute; se cumulează cu despăgubirea datorată de căraș pentru avarierea mărfii. În această situație, când avarierea s-a produs din cauza depășirii termenului de transport, cuantumul daunelor pentru avarii nu depinde de timpul întârziat, ci de cantitatea și valoarea mărfii degradate. Exonerarea de răspundere a căii ferate, în cazul întârzierii eliberării mărfurilor are loc numai dacă dovedește că întârzierea a fost provocată de fapte ce nu au putut fi evitate sau înlăturate (art. 72, pct. 4, din Regulamentul de transport). În cazul de față, circumstanțele la care se referă norma legală citată prezintă toate caracteristicile forței majore. Despăgubirea prevăzută de art. 78 din Regulament se plătește de calea ferată cu condiția ca reclamația pentru întârziere să fie făcută în cel mult 14 zile în afară de ziua primirii mărfii. În caz contrar nu poate fi obligată la daune (Dec. P.A.S. nr. 547/1982). Răspunderea cărașului pentru lipsuri calitative este reglementată de prevederile Regulamentului aprobat prin H.C.M. nr. 941/1959 — art. 41 și urm., acesta răspunzînd pentru deteriorarea calitativă (substituirea, diluarea, denaturarea, alterarea sau avarierea), potrivit art. 41 alin. 2 din actul

normativ citat, cu obligația ca reclamantul să facă o dublă dovadă și anume: că avariile (diluare, denaturare, alterare etc.) s-au produs în cursul transportului; că ele se datoresc vinovăției cărașului. Alin. 3 din art. 41 institue o prezumție simplă de culpă împotriva cărașului în cazul cînd coletul sau mijlocul de transport închis au fost violate pe parcurs sau poartă semne de violare sau semnele de pe mărfurile transportate într-un mijloc de transport deschis poartă de asemenea urme de violare. Cărașul poate face proba contrarie. Despăgubirile datorate de căraș pentru lipsa de calitate (avariere imputabilă acestuia) se limitează la suma corespunzătoare deprecierei valorii produselor. Art. 47 din Regulament adaugă expres că acesta nu datorează alte daune față de reclamant (cum ar fi plata de penalități, lipsa de beneficiu), indiferent de întinderea prejudiciului suferit de acesta. În caz de neînțelegere asupra procentului de depreciere, acesta se va stabili prin expertiză. Suma se determină în aceleași condiții ca și în cazul lipsurilor cantitative, potrivit prevederilor art. 46 din Regulament. Art. 46 și 47 din Regulament se referă la despăgubirile datorate de căraș din culpa sa, fără a avea în vedere gravitatea acesteia. Regulamentul de transport al C.F.R. face însă distincție între gradele culpei stabilind că în caz de dol sau culpă gravă comise de prepușii cărașului, acesta este obligat la acoperirea integrală a prejudiciului suferit de partea lezată. Este o răspundere agravată a căii ferate (cuprinzînd *damnum emergens* și *lucrum cessans*) care funcționează însă numai în cazurile de dol și de culpă gravă. Răspunderea cărașului pentru lipsuri cantitative este reglementată de prevederile art. 39, 40, 43, 44, 45 și 46 din Regulamentul aprobat prin H.C.M. nr. 941/1959.

Cărașul are paza produselor primite pentru transport; de aceea, el răspunde de integritatea acestor mărfuri, din momentul primirii lor pentru transport pînă la eliberarea lor către destinatar (art. 38). Cărașul răspunde de lipsurile cantitative survenite — așa cum arată art. 39 din regulamentul la produsele pe care le-a cîntărit efectiv (pe cîntarul propriu ori pe un cîntar recunoscut) sau la cele pe care era obligat să le cîntărească. Cu privire la această răspundere, funcționează în sarcina cărașului o prezumție de culpă, presupunîndu-se că diferențele față de cantitatea înscrisă în documentele de transport provin din timpul transportului. Cărașul poate răsturna această prezumție, dovedind, de pildă, că a primit pentru transport o cantitate mai mică decît cea înscrisă în documentul de transport sau că încărcătura predată la destinație corespunde cu greutatea netă sau cu alte specificații cuprinse în actele de livrare sau documentele de transport (art. 39 alin. final). În cazul produselor care nu au fost și nici nu trebuiau cîntărite în mod obligator de căraș, acesta nu răspunde — pînă la proba contrară — pentru lipsuri cantitative, dacă mijlocul de transport închis a ajuns la destinație fără urme de violare, sustragere, scurgere sau avarie și cu sigiliile intacte (sau cu semnele intacte, în cazul mijloacelor de transport deschise). Dacă însă la destinație se constată urme de violare, sustragere, scurgere sau avarie, răspunderea cărașului este angajată. În cazul produselor predate pentru transport pe număr de colete, bucăți etc. cărașul răspunde de lipsuri dacă greutatea fiecărui colet a fost indicată în documentul de transport; conform art. 44 din Regulament, lipsurile se calculează separat pentru fiecare colet. Dacă produsele se transportă în vrac, deci în condiții în care își pierd individualitatea, lipsurile se verifică la întreaga partidă de produse eliberată deodată. Potrivit art. 43 din Regulament, cărașul nu răspunde pentru pierderile normale de greutate suferite de mărfuri în timpul transportului din cauza însușirilor lor proprii (evaporare, volatilizare, uscure etc.). Răspunderea sa operează numai pentru partea lipsă din greutate care depășește procentele de pierdere prevăzute în actele normative. În cazul în care expeditorul sau destinatarul pot dovedi că lipsa de greutate nu se datorează pierderilor naturale, ci altor cauze, este angrenată răspunderea cărașului

gului (art. 45). S-a decis astfel că nu se acordă scăzăminte cu titlu de perisabilități naturale dacă pierderea de greutate este urmarea unui accident de circulație (Dec. P.A.S. nr. 538/1982). De asemenea, cărașul răspunde pentru lipsuri și în cazul în care natura mărfurilor transportate exclude o pierdere în greutate din cauze naturale. Perisabilitățile la care se referă art. 43 sînt aplicabile numai în relațiile cu cărașul, ele nu-și găsesc aplicabilitate în raportul furnizor-beneficiar. În schimb, sînt aplicabile prevederile art. 41 din Legea nr. 71/1969 alin. 2, potrivit căreia riscurile trec asupra beneficiarului pe data trecerii produselor în proprietatea sau administrarea sa, deci, perisabilitățile naturale din timpul transportului se suportă de beneficiar. Art. 43 din Regulament prevede că perisabilitățile se acordă în limita procentelor prevăzute în actele normative în vigoare. Dispozițiile legale, la care se face trimitere în cuprinsul art. 43 din Regulament, sînt, în primul rînd, cele ale art. 76 din Regulamentul de transport C.F.R. Pentru mărfurile care, din cauza naturii lor particulare, suferă în general o pierdere de greutate prin simplul fapt al transportului, calea ferată nu răspunde de lipsuri decît dacă ele depășesc toleranțele arătate mai jos: doi la sută din greutate pentru mărfurile lichide sau predate în stare umedă cum și pentru mărfurile următoare, oricare ar fi distanța parcursă: lemn de reglise, lemn, coarne și copite, coarne (păr de), piei, rămășițe de piei, coaje, frunze proaspete de tutun, fructe proaspete, fructe uscate sau opărite, hamel, lînă, legume proaspete, chit, asfalt proaspăt, oase întregi sau măcinate, păr de porc, tutun tăiat, sgîrciuri de animale; unu la sută pentru toate celelalte mărfuri uscate. În conformitate cu prevederile art. 46 din Regulament despăgubirile datorate de căraș, pentru pierderea totală sau parțială din vina sa, se calculează în modul următor: la prețul din factură, dacă aceasta însoțește transportul; la prețul oficial, stabilit de organele în drept, dacă transportul se face fără factură; dacă nu există preț oficial, se va avea în vedere prețul curent al produselor, la locul și timpul predării (caz extrem de rar întîlnit). Prin preț de factură se înțelege prețul fără rabat sau adaos (Dec. P.A.S. nr. 1950/1976 și Dec. P.A.S. nr. 647/1978). La sumele acordate cu titlu de despăgubiri, debitorul (în cazul de față cărașul) datorează dobînda legală de 6% pe an. În toate situațiile de mai sus, dacă este cazul, se va avea în vedere gradul de uzură al mărfii. Pe lângă această despăgubire, cărașul suportă taxa de transport, taxele fiscale, taxele vamale și alte cheltuieli în legătură cu transportul mărfurilor pierdute, dacă acestea nu sînt incluse în prețul mărfurilor și au fost plătite de cel îndreptățit la despăgubire. Art. 46, alin. final, din regulament prevede o răspundere agravată a cărașului în raport cu cele mai sus arătate, stabilind că în cazul în care acesta a folosit pentru nevoile sale unele mărfuri primite spre transport, el va restitui valoarea dublă a mărfii. **Răspunderea expeditorului** este guvernată de principiile generale ale obligațiilor, acesta fiind ținut a răspunde în condițiile legii, pentru nerespectarea lor. El răspunde cu daune: pentru exactitatea mențiunilor pe care le face în scrisoarea de trăsură (Dec. P.A.S. nr. 2876/1980); pentru prejudiciile cauzate cărașului prin nerespectarea măsurilor referitoare la siguranța transportului. El răspunde cu penalități pentru declararea inexactă a felului mărfii (art. 2 pct. 7 T.L.M.). De asemenea, răspunde prin plata locațiilor pentru nerespectarea termenelor fixate pentru încărcarea mijloacelor de transport. Locațiile se calculează de la data și ora avizării prin adresă scrisă sau telex: sub semnătură de primire certificată, cu aplicarea ștampilei destinatarului (Dec. P.A.S. nr. 642/1980 și nr. 1580/1980). **Expeditorul** răspunde și față de destinatar pentru nerespectarea anumitor obligații și norme legate de transportul mărfurilor. Dar temeiul acestei răspunderi nu rezidă în contractul de transport, ci în acela de furnizare a produselor. V: Răspunderea pentru lipsuri cantitative și Răspunderea pentru calitatea necorespunzătoare a mărfurilor livrate. **Răspunderea destinatarului** este angrenată pentru

nerespectarea clauzelor din contract și a dispozițiilor legale incidente în materie. El răspunde cu locații pentru nedescărcarea în termen a mijloacelor de transport puse la dispoziție și cu penalități de întîrziere (art. 47 pct. 5 L. nr. 75/1969) pentru neplata la termen a taxei de transport cînd aceasta a fost transmisă. **Răspunderea comună a cărașului și a expeditorului.** Cînd, cu ocazia expedițiilor de mărfuri, unitatea expeditoare și cărașul nu-și respectă obligațiile legate de această operațiune, este angrenată răspunderea ambelor în raport de contribuția fiecăreia la provocarea prejudiciului (Dec. P.A.S. nr. 287/1981).

RĂSPUNDEREA ÎN CONTRACTUL ECONOMIC DE TRANSPORT RUTIER — se realizează pe calea penalizărilor de mărfuri, unitatea expeditoare și cărașul nu-și restabilește se realizează prin plata de penalități și de daune.

Penalitățile în contractul anual de transport privesc neutilizarea capacităților de transport, fiind stabilite prin H.C.M. nr. 1381/1974 și anume: ca urmare a nedepunerii lucrărilor de programare lunară sau săptămînală sau din alte cauze care a determinat anularea de capacitate, pentru fiecare mijloc auto zi anulată, penalitatea este egală cu tariful pentru timp, socotit pentru o durată de 3 ore; pentru încălcarea obligațiilor privind programarea zilnică (programarea inferioară prevederilor de plan, prezentarea programării cu date de identificare incomplete etc.) penalitatea pentru fiecare mijloc auto zi anulată este egală cu tariful pentru timp, socotit pentru o durată de 8 ore, din tariful pe oră și kilometru; pentru încălcarea obligațiilor după programarea pe zile (renunțarea la folosirea capacității de transport, neutilizarea mijlocului de transport prezentat la încărcare etc.) penalitatea este dublă față de cea precedentă. În cazul în care nerespectarea obligațiilor contractuale se datorează cărașului, acesta suportă penalitățile stabilite prin H.C.M. nr. 1381/1974, anexa nr. 7. În cazul cînd condițiile concrete de desfășurare a transporturilor și capacitățile necesare sînt cunoscute în amănunț cu anticipație, se poate înscrie în contract că la categorii respectivă nu se mai procedează la întocmirea programei lunare de transport și a programărilor pe zile (art. 29 din Normele metodologice elaborate în baza H.C.M. nr. 425/1975). În cazul în care între părți nu s-a încheiat contract anual de prestații de transport, penalitățile arătate nu-și au aplicare. **Răspunderea pentru întîrzieri în transportul rutier.** Actele normative care reglementează transporturile de mărfuri cu mijloace auto nu prevăd modu în care se sancționează abaterile de la disciplina contractuală atunci cînd aceasta este încălcată prin întîrzierea nejustificată a transportului efectuat. În lipsa unor termene exprese de executare, stabilite prin acte normative, este indicat ca părțile să prevadă asemenea termene prin contractele de transport (scrisoarea de transport) pe care le încheie cu ocazia fiecărui transport în parte. Confrunțit cu o speță de această natură, Arbitrajul de stat inter-județean Oradea a reținut că, în această situație, transportul mărfurilor încredințate prin contractul de transport auto trebuie executat în termenele maximele prevăzute de instrucțiunile sau ordinele emise de M.T.Tc., iar nerespectarea acestor termene angajează, în principiu, răspunderea cărașului pentru daunele dovedite ca fiind cauzate beneficiarului de transport prin depășirea termenelor maximele respective. Soluția a fost confirmată prin Dec. P.A.S. nr. 2441/1977. În cazul transporturilor „în regim rapid”, termenul minim în care urmează să se efectueze transportul este prevăzută de tariful unic, art. 25, pct. 1, stabilit în baza Decretului nr. 523/1973. Tariful menționat prevede un termen maximal de executare a transportului auto, în situația în care cărașul asigură executarea anumitor transporturi „în regim rapid”, prin parcurgerea medie, la cursa respectivă, a mai mult de 300 km în fiecare zi, care 24 de ore (între momentul plecării mijlocului auto și la încărcare și cel al ajungerii la locul de descărcare). Unele mărfuri sînt considerate de tarif, din oficiu, ca fiind transportate în regim rapid de transport, ca de exemplu, vîetățile (cu excepția albinelor) și peștele proaspăt.

păt (cînd nu este transportat cu autofrigorifere). Transportul în regim rapid a mărfurilor arătate este obligatoriu aplicîndu-se majorările tarifare corespunzătoare, cu excepția cazului în care expeditorul menționează pe documentul de transport, înainte de începerea cursei, că nu este de acord cu aplicarea regimului rapid. Pentru restul mărfurilor, executarea transportului în regim rapid este condiționată de solicitarea expeditorului în acest sens, făcută în mod expres înainte de transport. Ca atare, în funcție de parcursul minim obligatoriu de 300 km în fiecare 24 ore și de distanța tarifară de parcurs (stabilită conform art. 3 pct. 13—20 din Tarif) se poate determina, anticipat, durata maximă de executare a transportului, iar în cazul depășirii acesteia, cărașul răspunde de daunele cauzate, răspunderea sa izvorînd din nerespectarea clauzei contractuale perfecte prin includerea în scrisoarea de transport a „regimului rapid”. În cazurile în care prevederile legale nu conțin nici o dispoziție privind executarea transporturilor într-un anumit termen și nici părțile nu au stabilit, prin acordul lor de voință, o clauză specială în acest sens, cărașul auto trebuie să execute transportul mărfurilor încredințate prin scrisoarea de transport în termenele maxime stabilite prin instrucțiunile tehnice aprobate prin Ordinul Ministerului Transporturilor și Telecomunicațiilor nr. 41/1968: „Îndrumarul privind întocmirea și urmărirea mersului programat al cursei în traficul interurban de mărfuri” și „Norme obligatorii privind timpul de lucru și de repaus pe care trebuie să le respecte șoferul care execută transporturi interurbane”, cit și prin „Normele de serviciu privind activitatea de exploatare comercială” — aprobate de Centrala de transporturi auto cu dispoziția nr. 400/1976. Potrivit instrucțiunilor precizate, timpul normat de mers (la transporturile interurbane) sau ziua și ora programată pentru terminarea transportului (la transporturile locale), reprezintă durata maximă în care trebuie să se execute orice transport de mărfuri și cuprinde: timpul în circulație, timpul legal de staționare pentru operațiunile de încărcare-descărcare, timpul afectat operațiunilor auxiliare și comerciale, precum și timpul de odihnă al șoferului (pe timpul nopții și pe parcurs, la transporturile interurbane, în vederea refacerii capacității de muncă). Cînd unitatea expeditoare căreia i s-a pus la dispoziție exclusiv un mijloc auto, solicită termene de transport mai mici decît cele legale, se aplică **tariful dublu**, (art. 9 D. nr. 468/1977). Solicitarea acestei prestații se face în ziua precedentă celei pentru care se solicită mijlocul de transport pe baza unei scrisori de trăsură tip pînă la ora 13. În caz contrar expeditorul nu poate emite pretenții pentru nepunerea la dispoziție a mijlocului auto (Dec. P.A.S. nr. 263/1982). **Răspunderea expeditorului** este angrenată pentru nerespectarea clauzelor contractului și a normelor legale incidente în materie. De regulă, el are a răspunde pentru întîrzierea plății taxei de transport, fiind ținut la penalități în baza L. nr. 71/1969 art. 47 pct. 5. Această penalitate se aplică și în cazul cînd expeditorul întîrzie plata taxelor datorate pentru depășirea timpului liber afectat efectuării operațiilor comerciale și de încărcare-descărcare (Dec. P.A.S. nr. 312/1981). Cu privire la răspunderea pentru lipsuri calitative, vezi „Răspunderea în contractul economic de transport feroviar”.

RĂSPUNDEREA ÎN CONTRACTUL ECONOMIC DE TURISM (HOTELĂRIE ȘI ALIMENTAȚIE) — este atrasă în principal pentru nevalorificarea locurilor contractate. Astfel: a) Organizatorii centrali de trimiteri suportă contravaloarea locurilor contractate și nefolosite conform actelor normative. b) Unitățile de turism beneficiare contractante la extern sau valorificatoare, în cazul nevalorificării unor locuri, suportă contravaloarea lor pînă la nivelul proporțiilor de garantare a plăților locurilor contractate aprobate de Ministerul Turismului la care se adaugă plata cheltuielilor de regie pentru serviciile de masă, stabilită diferențiat pentru baremurile prevăzute și pentru meniurile

îmbunătățite servite în cantine-pensiune. Pentru baremurile stabilite la restaurante, cheltuielile de regie sînt calculate la o notă de 30—40% din valoarea acestora. Suma pe care o datorează beneficiarii la intern pentru nevalorificare se diminuează astfel: cu contravaloarea locurilor valorificate prin redistribuire la alți beneficiari; în acest scop unitățile valorificatoare sînt obligate să indice pe biletul de odihnă beneficiarului din cota căruia a efectuat valorificarea; cu o cotă parte din valorificările realizate pe plan local de către prestator, peste numărul de locuri avut la dispoziție sa la începutul anului de plan care se determină proporțional cu numărul zile/turist contractate de fiecare beneficiar. Suma pe care o datorează beneficiarul la extern pentru nevalorificare se diminuează cu contravaloarea locurilor valorificate la intern în urma adaptării contractului. În urma acestei diminuări suma datorată de unitatea contractantă la extern, reprezintă diferența dintre contravaloarea locurilor calculate la tarif pentru turiștii străini și contravaloarea acestora la tarif de bază. Contractul pentru valorificarea unor capacități turistice neavînd caracter aleatoriu, (în sensul că unitatea care contractează capacitățile turistice nu răspunde decît în limita posibilităților de valorificare), aceasta va fi obligată să suporte contravaloarea locurilor neocupate ce i s-au pus la dispoziție, plus cheltuielile de regie (Dec. P.A.S. nr. 293/1982).

RĂSPUNDEREA PENTRU CALITATEA NECORESPUNZĂTOARE A MĂRFURILOR LIVRATE LA INTERN — se realizează pe calea reparațiilor în natură și, subsidiar, prin despăgubiri, deoarece L. nr. 71/1969 nu prevede penalități legale. În perioada de garanție furnizorul răspunde, în baza prevederilor art. 39, alin. 2 din L. nr. 71/1969 și art. 31 din L. nr. 7/1977 pentru orice deficiență de calitate, adică atît pentru viciile aparente cit și pentru cele ascunse, beneficiarul nefiind decăzut din dreptul de a formula pretenții pentru viciile aparente descoperite după recepție; răspunderea furnizorului este diminuată sau chiar înlăturată dacă intervine culpa unității beneficiare. Beneficiarul nu este obligat, înăuntru acestei perioade, să dovedească nici existența unor vicii ale mărfii, adică să precizeze cauza deficiențelor calitative, și nici culpa furnizorului, ci numai că produsul nu și-a păstrat însușirile prevăzute în contract sau în documentele tehnice, prezumîndu-se, așadar, culpa unității furnizoare. Prezumția de culpă este relativă, furnizorul fiind în drept a administra probe că pierderea calității se datorează culpei beneficiarului. Repararea în natură se materializează în domeniul calității prin recondiționarea sau înlocuirea produsului cu deficiențe de calitate de către furnizor pe spezele sale sau de către beneficiar în contul acestuia (Dec. P.A.S. nr. 398/1983 și nr. 255/1982). Prevederea cuprinsă în art. 31, alin. 1 din L. nr. 7/1977 și art. 38 alin. 2, din L. nr. 71/1969 relevă preferința acordată de lege reparației în natură, dispoziții legale care concretizează o dată în plus principiul executării în natură a prestațiilor care este dominant în materia contractelor economice. În situația în care beneficiarul a suferit pagube din cauza calității deficitare a produsului, recondiționarea sau înlocuirea nu determină prin ele însele acoperirea acestor daune și deci — pe cale de consecință — beneficiarul are drept și la despăgubiri, ceea ce înseamnă că repararea în natură se cumulează cu repararea prin echivalent. Aceasta rezultă din prevederea cuprinsă în art. 38 din L. nr. 7/1977, în baza căruia furnizorul răspunde în perioada de garanție pentru daunele aduse prin nerealizarea parametrilor proiectați datorită deficiențelor de calitate. În perioada de utilizare normată furnizorul răspunde numai pentru viciile ascunse, potrivit art. 39, alin. 2, din L. nr. 71/1969 și art. 31, alin. 1, din L. nr. 7/1977. Deficiențele de calitate determinate de viciile ascunse trebuie să fie imputabile unității producătoare, dat fiind că legea prevede expres ca ele să rezulte din fabricație, sarcina probei avînd-o recla-

mentul beneficiar. Legea are în vedere numai situația când unitatea furnizoare este în același timp și producătoare. Totuși, în practică, sînt dese situații cînd furnizorul nu este și producător, fapt ce nu are nici o consecință asupra răspunderii sale care este atrasă în condițiile art. 31 din L. nr. 7/1977. Nu este admis ca beneficiarul care nu are raporturi contractuale cu producătorul — și deci față de care acesta este terț — să-și valorifice pretențiile sale împotriva acestuia. Într-o asemenea situație beneficiarul are acțiune împotriva furnizorului, iar acesta poate regresa — cînd și obținînd daunele suferite de la unitatea producătoare — cu condiția ca deficiențele de calitate să nu fie datorate culpei sale.

RĂSPUNDEREA PENTRU ÎNCĂLCAREA UNOR OBLIGAȚII PRIVIND DERULAREA — se realizează sub forma penalităților legale stabilite prin L. nr. 71/1969; art. 47, pct. 4, sancționează încălcarea obligațiilor privitoare la: a) marcarea, ștanțarea, etichetarea, sau trimiterea actelor de livrare ce trebuie să însoțească documentele de transport, 1% din prețul fiecărui lot astfel livrat; b) trimiterea certificatelor de calitate, a buletinelor de analiză, a instrucțiunilor de folosire sau cărții tehnice a produsului și a certificatelor de garanție, 2% din prețul fiecărui lot astfel livrat. Ele nu se acordă în lipsa raporturilor contractuale (Dec. P.A.S. nr. 2135/1980 și nr. 520/1981). Sînt acte de livrare: procesul verbal de autorecepție, avizul de expediție, lista specificativă etc. Sînt documente de transport: scrisoarea de trăsură, foaia de parcurs și buletinul de mesagerii. Dreptul la acțiune se prescrie în termen de 6 luni; penalitățile pot fi cerute deci pe o perioadă de 6 luni anterioare introducerii cererii arbitrale (Dec. P.A.S. nr. 23/1980). În contractele interne privind operații de comerț exterior, termenul de prescripție este de 18 luni (art. 4 alin. final D. nr. 167/1958).

RĂSPUNDEREA PENTRU ÎNTÎRZIEREA EXECUTĂRII OBLIGAȚIILOR CONTRACTUALE — operează prin plata de penalități de către partea în culpă. L. nr. 71/1969, art. 47, pct. 1, prevede următoarele penalități: „pentru fiecare zi de întîrziere a executării obligației, pe durata corespunzătoare îndeplinirii sarcinii din planul anual, 0,1% în primele 10 zile, 0,2% în următoarele 20 de zile și 0,3% în perioada ce depășește 30 de zile, pînă la data executării în natură a prestației, renunțării de către beneficiar la aceasta potrivit art. 40 sau imposibilității executării obligației din cauză de forță majoră dacă întîrzierea este cu privire la: a) predarea sau, după caz, ridicarea produselor, preluarea lucrărilor ori primirea serviciilor; b) prezentarea termenele stabilite în contract a specificațiilor ori a detaliilor necesare executării contractului, precum și, în cazul utilajelor tehnologice și instalațiilor complexe, predarea la termene convenite a documentației tehnice pentru întregul obiectiv sau pe ansamble și subansamble ce se pot executa independent; c) punerea la dispoziție a ambalajelor de către beneficiar cînd, potrivit contractului, îi revine această obligație, sau restituirea în termen a ambalajelor, paletelor, containerelor, accesoriilor de paletizare-pachetizare și altor mijloace asemănătoare. Penalitatea se calculează, în cazul prevăzut de lit. a), la prețul produsului, lucrării sau prestației, în cazul prevăzut de lit. b), la prețul produsului, lucrării sau prestației ce nu a putut fi executată, iar în cazul prevăzut de lit. c), la prețul prestației nerealizate datorită ambalajelor ce nu au fost puse la dispoziție sau la prețul ambalajelor, paletelor, containerelor, accesoriilor de paletizare-pachetizare și altor mijloace asemănătoare, în cazul nerestituirii“. Ele nu se acordă în lipsa raporturilor contractuale (Dec. P.A.S. nr. 2135/1980 și nr. 520/1981). Pentru ca forța majoră să producă efecte exoneratoare de răspundere, ea trebuie să aibă loc în cursul executării obligațiilor contractuale și să apară de răspundere numai pentru obligațiile a căror scadență se situează în timp după apariția sa. Penalitățile de întîrziere

încep a se calcula din ziua cînd obligația trebuia executată și pînă la data executării în natură sau pînă la data la care, potrivit legii, executarea în natură a devenit imposibilă (Dec. P.A.S. nr. 188/1976). Dreptul la acțiune pentru penalități prescriindu-se în 6 luni, ele se pot cere pe o perioadă de 6 luni anterioare introducerii cererii arbitrale (Dec. P.A.S. nr. 23/1980). În contractele interne privind realizarea operațiilor de export și import termenul de prescripție este de 18 luni (art. 4 alin. final D. nr. 167/1957).

RĂSPUNDEREA PENTRU ÎNTÎRZIERE DE PLATĂ A PREȚULUI — este stabilită prin art. 47, pct. 5, din L. nr. 71/1969, care prevede următoarele penalități: „pentru fiecare zi de întîrziere a plății prețului, de la data cînd acesta este datorat pînă la efectuarea plății, 0,1% în primele 10 zile, 0,2% în următoarele 20 de zile, de 0,3% în perioada ce depășește 30 de zile, din suma ce trebuia achitată. Penalitățile nu se acordă în lipsa raporturilor contractuale (Dec. P.A.S. nr. 2135/1980 și nr. 520/1981). Întrucît prețul se consideră datorat numai după primirea și recepționarea produselor, în baza art. 154(3) L. nr. 9/1972, penalitatea începe a se calcula de la data respectivă, indiferent de data introducerii în bancă a documentelor de decontare (Dec. P.A.S. nr. 187/1982). Aceste penalități se datorează de beneficiar și: în cazul în care primește și utilizează produsele livrate cu întîrziere de furnizor fără ca acesta să fi avut avizul prealabil al beneficiarului. (Dec. F.A.S. nr. 2940/1980); cînd beneficiarul nu are disponibil în cont, deoarece lipsa disponibilului bănesc nu constituie prin ea însăși un caz de forță majoră (Dec. P.A.S. 2825/1981); dacă debitorul se află sub supravegherea bancară (Dec. P.A.S. nr. 1590/1980) în baza art. 87 din L. nr. 9/1972). Beneficiarul nu datorează penalități de întîrzierea plății prețului: pentru decontarea valorii ambalajelor restituite, deoarece această cotă valorică nu constituie prețul ci garanția lor (Dec. P.A.S. nr. 1955/1982); dacă refuzul de plată este legal (de pildă, în cazul livrării produselor cu întîrziere fără acceptul beneficiarului, în cazul livrarea nu a fost însoțită de documentele de calitate etc.) Penalitatea se poate reclama pe o perioadă de 6 luni anterioare cererii de arbitraj (Dec. P.A.S. nr. 23/1980). În contractele economice privind operații de import și export termenul de prescripție al acțiunii este 18 luni (art. 4 alin. final D. nr. 167/1958).

RĂSPUNDEREA PENTRU NEEEXECUTATEA ÎN NATURĂ A OBLIGAȚIEI CONTRACTUALE — este stabilită, prin art. 47, pct. 3, din L. nr. 71/1969, care instituie o penalitate legală pentru neexecutarea în natură a obligației asumate prin contract, la data expirării duratei corespunzătoare îndeplinirii sarcinii din planul anual, 8% din prețul produsului, lucrării sau prestației neexecutate“. Penalitatea se acordă numai în cazul existenței de raporturi contractuale (Dec. P.A.S. nr. 2135/1980 și nr. 520/1981). Ele se datorează atunci cînd executarea în natură nu mai este posibilă, de pildă, la expirarea perioadei de plan (Dec. P.A.S. nr. 127/1982); la expirarea sezonului, pentru produsele sezoniere (Dec. P.A.S. nr. 1282/1981); în cursul anului de plan, în cazul cînd se suprimă sarcina de plan pentru viitor; pe data renunțării justificate a beneficiarului la livrările neexecutate în termen (Dec. P.A.S. nr. 1000/1982). Furnizorul nu este ținut la penalități de neexecutare dacă dovedește lipsa sa de culpă (de pildă, beneficiarul nu i-a pus la dispoziție materia primă deși și-a asumat asemenea obligație prin contract). Termenul de prescripție începe să curgă de la data cînd executarea în natură nu mai este posibilă (expirarea anului de plan, a sezonului, pe data renunțării la produse etc). Penalitățile se pot reclama pe o perioadă de 6 luni anterioare acțiunii arbitrale (Dec. P.A.S. nr. 23/1980). În contractele interne încheiate în vederea exportului sau importului dreptul la acțiune se prescrie în 18 luni (art. 4 alin. final D. nr. 167/1958).

RĂSPUNDERE APENTRU NERESPECTAREA MODALITĂȚII DE EFECTUARE A RECEPȚIEI — este stabilită prin L. nr. 71/1969, art. 47, pct. 2, care instituie o penalitate legală „pentru nerespectarea modalității de efectuare a recepției sau autorecepției, 2% din prețul produsului, lucrării sau prestației ce trebuiau recepționate, dacă nu se aplică penalitățile pentru întârzierea executării obligației, potrivit pct. 1 lit. a)”. Penalitatea se acordă numai în cazul existenței raporturilor contractuale (Dec. P.A.S. nr. 2135/1980 și nr. 520/1981). Penalitățile sancționează, deopotrivă, nerespectarea obligațiilor unităților furnizoare și beneficiare. Modalitățile de efectuare a recepției sau autorecepției fiind stabilite pe cale normativă, prin documentații tehnice ori prin contract, după caz, legea sancționează încălcarea oricăror asemenea obligații indiferent de soriginea lor contractuală sau legală. Termenul începe să curgă de la data recepției făcute fără respectarea modalității prevăzute, penalitatea putând fi reclamată pe o perioadă de 6 luni înainte de data acțiunii arbitrale (Dec. P.A.S. nr. 23/1980). În contractele interne privind livrarea de produse sau executarea de servicii pentru export sau import termenul de prescripție este de 18 luni (art. 4 alin. final D. nr. 167/1958).

RĂSPUNDEREA PENTRU REFUZUL NEJUSTIFICAT DE PLATĂ A PREȚULUI SAU DE NERESTITUIRE A UNEI SUME INCASATE FĂRĂ ÎNDREPTĂȚIRE — este stabilită prin art. 47 pct. 6 din L. nr. 71/1969 potrivit căruia penalitatea se calculează „pentru fiecare zi de refuz nejustificat al plății pretului sau de nerestituire a unei sume încasate, fără îndreptățire, de la data refuzului pînă la data plății, respectiv de la data încasării sumei nedatorate pînă la restituirea acesteia, 0,3% din valoarea prețului neachitat sau a sumei nerestituite, după caz”. Penalitățile se acordă numai în cazul existenței de raporturi contractuale (Dec. P.A.S. nr. 2135/1980 și nr. 520/1981). Penalitatea este datorată numai cînd beneficiarul debitor refuză în mod nelegal plata, nu și în cazul cînd refuzul este justificat în temeiul art. 158 din L. nr. 9/1972 (de pildă, nepriemirea facturii nu constituie un motiv de refuz — Dec. P.A.S. nr. 719/1982). Beneficiarul nu datorează penalități în următoarele cazuri: produsul livrat nu este omologat și nu are preț legal (Dec. P.A.S. nr. 1102/1982 și nr. 1964/1982); în cazul cînd furnizorul este în culpă, de pildă, produsele erau neînsoțite de avizele de expediție, iar factura cuprindea ștersături și cuvinte indescifrabile (Dec. P.A.S. nr. 100/1981). Penalitatea se datorează de la data refuzului pînă la data plății. Nerestituirea unei sume încasate fără îndreptățire este penalizată cînd raporturile dintre unități sînt întemeiate pe contracte economice. Penalitatea începe să curgă de la data cînd debitoarea a cunoscut în fapt că suma nu i se cuvine. Termenul de prescripție pentru ambele penalități este de 6 luni (art. 4 lit. b D. nr. 167/1958); se pot reclama pe o perioadă de 6 luni anterioare introducerii acțiunii (Dec. P.A.S. nr. 23/1980). În contractele economice privind realizarea operațiilor de comerț exterior, termenul este de 18 luni (art. 4 alin. final D. nr. 167/1958).

dr. AL. DETEȘAN
dr. C. JORNEȘCU

Rezolvarea neînțelegerilor precontractuale

În conformitate cu art. 25 și 26 din Legea nr. 71/1969, astfel cum a fost modificată și completată prin Legea nr. 3/1979, neînțelegerile ivite cu prilejul încheierii contractelor economice se rezolvă la nivelul mai multor organe care sînt constituite în trepte succesive ce se parcurg numai în măsura în care la treapta precedentă nu s-a reușit rezolvarea.

1. Prima treaptă este cea prevăzută de art. 25 lit. d din legea citată: „Cînd sînt obiecții la contract, părțile, dacă sînt din aceeași localitate, trebuie să le concilieze în termen de 10 zile, iar dacă sînt din localități diferite, în termen de 15 zile; convocarea beneficiarului este în sarcina furnizorului”.

Deși din textul reproduș rezultat necesitatea efectuării încercării de conciliere prin contract direct, în practică ea se realizează frecvent prin corespondență. Considerăm că un astfel de procedeu, deși reprezintă o abatere de la litera legii, nu lipsese actul de conciliere de efecte, întrucît obligația realizării încercării de conciliere prin contract direct nu este prevăzută sub sancțiunea nulității.

Aceeași concluzie se impune în legătură cu efectuarea concilierii peste termenele menționate de 10 și 15 zile. Într-adevăr, din întreaga economie a Legii nr. 71/1969 reiese că încălcarea acestor termene constituie doar abatere disciplinară care se sancționează, conform art. 94 pct. 3 lit. b cu reducerea retribuției și a indemnizației de conducere pe 1-3 luni cu 5—10%, cu retragerea uneia sau mai multor gradatăi sau trepte de retribuție pe 1-3 luni sau, în cazul celor încadrați la nivelul de bază, diminuarea acestuia cu 5—10% pe aceeași perioadă. Prin urmare, nu se poate pune problema nevalabilității actului de conciliere din cauza depășirii termenelor menționate.

O cauză care poate afecta realmente validitatea actului la care ne referim privește calitatea persoanelor care îl semnează din partea furnizorului și din partea beneficiarului.

Determinînd configurarea într-un anumit mod a cuprinsului contractului, considerăm că actul de conciliere trebuie semnat de către persoanele care, potrivit statutului juridic al fiecărei unități, sînt competente să încheie contracte economice sau de către persoane împuternicite în acest sens, în condițiile legii. Această precizare este valabilă și în legătură cu concilierile care se realizează prin corespondență. Ca atare, se poate invoca — și în acest caz — nulitatea actului de conciliere în ipoteza în care a fost semnat, din partea uneia sau a ambelor părți — de către persoane necompetente. De aici, pentru unitățile economice, necesitatea de a se verifica calitatea persoanelor prin care se realizează concilierea.

În legătură cu concilierile efectuate prin corespondență, aceste unități trebuie să manifeste grijă și în sensul de a face precizări din care să rezulte care anume obiecțiuni au fost conciliate și în ce sens, pentru ca să rezulte, fără echivoc, obiecțiunile neconciliate care urmează să formeze obiectul sesizării organelor competente de rezolvare.

Spre deosebire de practica arbitrală statornică anterior intrării în vigoare a Legii nr. 3/1979, socotim că în prezent nu se poate deduce din comportamentul părților nici o consecință asupra modului de perfectare a contractului economic semnat cu obiecțiuni. Astfel, de exemplu, din faptul că beneficiarul nu a răspuns la inițiativa de conciliere a furnizorului, nu se poate trage concluzia că primul a renunțat la punctul de vedere exprimat prin obiecțiuni și așchiesat la încheierea contractului potrivit clauzelor propuse de către furnizor. Ceea ce prezintă relevanță, sub acest aspect, este doar acordul expres și direct

manifestat de către una dintre părți în legătură cu o anumită configurare a cuprinsului contractului.

Ciț privește cuprinsul acelor prin care părțile conciliază neînțelegerile precontractuale, acesta trebuie să fie complet și lipsit de echivoc pentru a nu da loc la interpretări contradictorii în fața de executare a contractului. Ca atare, este necesar să se exprime, în mod clar și categoric, înțelegerea la care s-a ajuns cu privire la fiecare obiecțiune în parte, consemnându-se toate amănunțele și nuanțele în vederea prevenirii unor controverse ulterioare.

2. Potrivit art. 25 lit. e din Legea nr. 71/1969, „furnizorul este obligat să sesizeze în termen de 5 zile, organul competent pentru soluționarea eventualelor obiecții neconciliate; în cazul depășirii termenului de sesizare, obiecțiile beneficiarului se consideră acceptate dacă nu contravin legii”.

Sesizarea poate privi ansamblul obiecțiilor neconciliate sau numai unele dintre ele. Cu privire la obiecțiile care nu formează obiectul sesizării, operează prezumția legală de acceptare prevăzută de textul legal reprodus mai sus.

Stabilirea univocă a părții căreia îi revine obligația de a sesiza organele competente de rezolvare, ca și consecința pe care o deduce din neîndeplinirea acestei obligații, determină inexplicabilitatea unor soluții pe care arbitrajul le-a adoptat sub regimul legal anterior intrării în vigoare a Legii nr. 3/1979. Orientării practicei arbitrale la care ne referim în această expresie și Decizia primului arbitru de stat nr. 636/1979 care reține, în esență, următoarele:

Prin HCM nr. 1011/1972, privind unele măsuri pentru aplicarea Legii nr. 71/1969, s-a stabilit că obligația de a sesiza organul competent să rezolve neînțelegerile care nu au fost conciliate de părți revine furnizorului, dar că, în cazul în care acesta nu-și îndeplinește obligația, beneficiarul este în drept să sesizeze el organul competent.

În situația în care organul competent nu a fost sesizat de nici una dintre părți, desi neînțelegerile nu au fost conciliate, poziția părților în legătură cu neînțelegerile se poate deduce de către organul arbitral din comportarea uneia sau a celeia dintre ele care, în circumstanțele de fapt concrete, poate fi privită ca o acceptare tacită a obiecțiilor sau ca o renunțare tacită la acestea.

În prezent, comportamentul părților nu poate determina asemenea consecințe din moment ce, prin efectul Legii nr. 3/1979, obligația de sesizare revine exclusiv furnizorului, iar consecința neîndeplinirii obligației nu poate fi decât una singură: considerarea obiecțiilor ca fiind acceptate de către furnizor.

Socotim, de asemenea, că soluția adoptată în perioada anterioară Legii nr. 3/1979 nu s-ar găsi aplicare nici în legătură cu acele obiecții care contravin legii.

Intr-adevăr, nici în acest caz nu ar fi relevant comportamentul părților întrucât într-o astfel de situație, contractul economic nu se poate perfectă altfel decât în concordanță cu ceea ce prevede legea ca regulă de conduită imperativă. Astfel, de pildă, o obiecțiune prin care se propun alte reguli de recepție decât cele prevăzute de dispoziția legală aplicabilă raportului juridic respectiv nu-și va găsi rezolvarea — în ipoteza nesesezării organului competent de soluționare — pe baza unor elemente deduse din comportamentul părților. Contractul se va putea considera perfectat numai în sensul înscrisului în cuprinsul său a regulilor de recepție prevăzute de dispoziția normativă incidentă.

Dezvoltările care preced primesc și situația în care furnizorul sesizează organul competent să rezolve neînțelegerile precontractuale, dar sesizarea se face cu întârziere, adică cu depășirea termenului de 5 zile prevăzut de lege. Prezumția legală de acceptare fiind prevăzută pentru nerespectarea acestui termen, este evident că și în această ipoteză se produc consecințele pe care le-am învederat.

3. Pentru ipoteza în care concilierea obiecțiilor la nivelul părților se dovedește a fi nerealizabilă, Legea nr. 71/1969 prevede — la art. 26 — organele cărora le revine competența de rezolvare. Competența acestor organe este

stabilită pe trepte succesive, în funcție de subordonarea administrativă a părților contractante. Rezolvarea se înfăptuiește de către un singur organ în măsura în care ambele părți se află în subordinea aceluiași organ. Dacă subordonarea este diferită, rezolvarea se poate realiza numai în comun de către organele ierarhice superioare ale părților. Insistăm asupra necesității ca rezolvarea să se facă în comun de către aceste organe. Este o cerință a legii iar nerespectarea ei lipssește de efecte juridice rezolvarea dată de către unul singur dintre organele prevăzute de lege.

Se impune, de asemenea, ca aceste organe să analizeze și să rezolve toate obiecțiile cu care au fost sesizate, prin formulări clare și precise care să se încadreze în dispozițiile normative în vigoare și să corespundă principiilor generale ale politicii economice.

Obiecțiile care nu s-au putut rezolva la acest nivel din cauza dezaordului dintre cele două organe ierarhice superioare se supun spre soluționare Ministerului Aprovizionării Tehnico-Materiale și Controlului Gospodăririi Fondurilor Fixe. Acest ministru decide singur în ceea ce privește rezolvarea neînțelegerilor precontractuale.

Cu toate termenele scurte de conciliere și de rezolvare stabilite prin art. 25 și 26 din Legea nr. 71/1969, în unele cazuri se întârzie perfectarea contractelor economice semnate cu obiecțiuni. Asemenea întârzieri pot determina impedimente în calea îndeplinirii obligațiilor contractuale, dacă neînțelegerea privește asemenea clauze cu privire la care nefiind rezolvate obiecțiunile, nu se poate trece la executarea contractului.

Intrucât Legea nr. 71/1969 prevede, la art. 26 alin. penultim, că „hotărârea dată în rezolvarea neînțelegerilor ivite cu prilejul încheierii contractului face parte din contract pe data când a fost încheiat”, se pune problema localizării efectelor pe care întârzierea în rezolvarea obiecțiilor le produce indirect asupra răspunderii părții care nu și-a îndeplinit obligația contractuală astfel cum a fost ea stabilită prin hotărârea dată conform dispozițiilor legale citate mai sus.

Considerăm, pe linia unei practici arbitrale constante, că, în această privință, nu poate să rămână fără consecințe patrimoniale poziția pe care au avut-o părțile cu prilejul încheierii contractului economic și cu ocazia încercării de conciliere a obiecțiilor. Ca urmare, partea a cărei poziție a fost infirmată prin rezolvarea dată neînțelegerii precontractuale, urmează să suporte consecințele faptului că, prin propunerea sau obiecțiunea în care a stăruit în mod nejustificat, a zădărnicit perfectarea la timp a contractului și a împiedicat executarea la termen a obligațiilor.

I. ICZKOVITS

Drept și uzanțe internaționale

Comercialitatea societăților mixte constituite în țară

În aplicarea Decretului nr. 424 din 4 noiembrie 1972 pentru constituirea, organizarea și funcționarea societăților mixte cu participarea străină în Republica Socialistă România, practica arbitrală de comerț exterior a avut prilejul să precizeze, printre altele, natura acestor formațiuni colective.

Astfel, Comisia de arbitraj de la București (C.A.B.) a stabilit prin hotărârile nr. 88 din 24 martie 1978 și nr. 177 din 23 iulie 1981 următoarele: „Societatea mixtă este o societate comercială. Ea nu poate face parte dintre organizațiile socialiste la care se referă Legea nr. 71/1969 a contractelor economice”. În adevăr, legea citată nu a trecut sub egida sa societățile mixte nici după îmbunătățirile ce i s-au adus prin Legea nr. 3 din 14 iulie 1979. În sensul arătat este semnificativ că noul art. 59 din Legea contractelor econo-

mice — singurul care are în vedere societățile mixte — se mărginește să prevadă că la constituirea lor se impune să se respecte reglementările speciale în materie.

În completare, hotărârile arbitrale menționate anterior au mai precizat următoarele: „Caracterizarea societății mixte ca societate comercială rezultă mai întâi din prevederile art. 9 al. 1 din Decretul nr. 424/1972 potrivit cărui ea se constituie ca societate pe acțiuni sau ca societate cu răspundere limitată. Pe de altă parte, a adăugat organul arbitral, organizarea și funcționarea societăților mixte se stabilește prin contract și statut, întocmai ca orice altă societate comercială și deci în alt mod decât se înființează organizațiile socialiste la care se referă Legea nr. 71/1969”. Așadar, structura organizatorică a societății mixte, fie că se înființează în forma societății pe acțiuni sau ca o societate cu răspundere limitată, este tipică persoanelor juridice de natură comercială și contrastează vădit cu configurarea pe care Decretul nr. 31/1954 a atribuit-o organizațiilor economice socialiste, de stat, cooperatiste sau obștești pe care le reglementează.

Dar comercialitatea nu este unica trăsătură care particularizează societățile mixte față de celelalte organizații economice socialiste. O altă caracteristică esențială o constituie prezența elementelor de extraneitate, atât subiective, cât și obiective ale societății mixte.

Din punct de vedere subiectiv este de reținut existența unui partener de naționalitate străină, persoană juridică sau persoană fizică, interesată să se asocieze într-o acțiune de cooperare internațională cu caracter de durată cu una sau mai multe unități românești, având și ele personalitate juridică.

Elementele obiective de extraneitate ale societății mixte decurg din faptul că patrimoniul său înglobează, obligator, și aportul adus de către partenerul străin, care contribuie la alcătuirea capitalului social cu o cotă ce se poate ridica până la nivelul de 49% din totalul acestuia. În concordanță cu proveniența arătată a capitalului social, organele de conducere ale societății mixte — consiliul de administrație sau comitet de direcție — includ, pe lângă membri de ce-

tățenie română, deopotrivă membri de cetățenie străină, în proporția convenită prin contractul de societate și statut. Dimpotrivă, în conducerea organizațiilor economice socialiste nu pot să facă parte persoane care au o cetățenie străină. În această privință art. 23 al. 1 din Legea nr. 25 din 17 decembrie 1969 privind regimul străinilor în R.S. România (republicată cu modificări la 18 mai 1972) dispune că străinii nu pot să ocupe funcții de conducere în organizațiile economice de stat sau obștești.

Un al caracter distinctiv al societății mixte rezidă în drepturile pe care acestea le exercită asupra patrimoniului propriu. Bunurile aduse ca aport la constituirea formațiunii colective de către partenerul străin nu fac parte din fondul unitar al proprietății socialiste de stat. Ele nu au nici caracter cooperatist sau obștesc. Societatea mixtă le deține, le folosește și dispune de ele cu titlul și cu efectele prevăzute de contractul de societate și de statut, așa cum se exprimă art. 12 din Decretul nr. 424/1972.

În fine, din punct de vedere al competenței jurisdicționale, hotărârile C.A.B. nr. 88/1978 și nr. 177/1981 au subliniat, pe drept cuvânt, următoarele: „faptul că procesele dintre persoanele fizice sau persoanele juridice române și societățile mixte se rezolvă, potrivit art. 38 din Decretul nr. 424/1972, de către instanțele judecătorești — și numai dacă părțile convin, pe calea arbitrajului de comerț exterior — demonstrează că ele sînt tratate de legiuitor ca persoane juridice de un tip deosebit, ca societăți comerciale, de vreme ce legea nu a dat aceste litigii în competența organului de jurisdicție economică, care, potrivit Legii nr. 5/1954, este Arbitrajul de Stat”.

Trăsăturile specifice pe care le-am evocat în cele de mai sus conferă neîndoielnic, prin cumularea lor, societății mixte cu participare străină, constituită în R.S. România, natura de organizații economice comerciale, persoane juridice de tip asociativ, care le deosebește substanțial de celelalte formațiuni colective de natură socialistă, definite deopotrivă prin caracterul lor eminamente civil.

dr. O. CĂPAȚINA

Întrebări și răspunsuri

● **CONSTANȚA BOTEA, Brăila** — Intrucît reveniți pe funcția din care ați fost promovată, într-o perioadă mai mică de trei ani, retribuția dv. trebuie să fie stabilită potrivit pct. 13 din anexa nr. 6 la Decretul nr. 100/1979. Pct. 10 din aceeași anexă nu intră în discuție.

● **IOANA MANU, București** — Faptul că aveți studii superioare nu constituie un impediment legal ca să puteți fi încadrat într-un post pentru care legea prevede drept condiții studiile liceale. Ca absolventă a A.S.E., pînă la deblocarea posturilor de conducere, administrație etc. puteți ocupa un post de economist vacant într-un compartiment productiv care nu este supus blocării.

● **ALEXANDRU SIMION, Brăila** — Deoarece în ambele situații relate de dv. persoanele în cauză nu au venit în funcțiile deținute anterior sau în altele echivalente, ei în studiile inferioare acestora, trebuiau aplicate prevederile din fraza finală a pct. 13 alin. 1 din anexa nr. 6 la Decretul nr. 100/1979.

● **FLOREA DRĂGĂIOASA, Drobeta-Turnu Severin** — În situația în care sînteți absolventă a unei școli tehnice postliceale și aveți cinci ani vechime în funcția de tehnician proiectant, îndepliniți condițiile legale pentru a fi promovată în funcția de tehnician proiectant principal. Dacă retribuția pe care o aveți ca tehnician proiectant principal este mai mică decît retribuția funcției de tehnician proiectant principal la nivelul bazei, urmează să vi se stabilească această retribuție. Dacă este mai mare sau egală prin promovare trebuie să primiți o clasă în plus.

● **VALENTINA ICHIM, Tulcea** — Promovarea din funcția de contabil în aceea de contabil principal se poate face numai în posturi vacante în măsura în care aceste posturi nu intră în categoria posturilor blocate sau care sînt supuse blocării — Decretul nr. 367/1980.

● **VIRGIL DOBRESCU, Tîrgoviște** — În raport de prevederile pct. 14 din H.C.M. nr. 822/1954 nu există temel legal pentru ca personalului tri-

mis în delegare la șantiere care lucrează în regim de 10—12 ore să i se plătească ca ore normale orele lucrate peste programul normal de lucru. În situații excepționale cînd specificul activității prestate în timpul delegării reclamă să se lucreze peste programul normal de opt ore pe zi, pentru orele suplimentare lucrate se poate acorda timp liber corespunzător (art. 120 din Codul muncii).

● **ALDEA ALIOR, Bistrița** — Problemele din domeniul retribuirii muncii care fac obiectul solicitării dv. isi găsesc aplicabilitate în Legea nr. 57/1974, republicată în anul 1980, în Legea nr. 6/1977 privind rolul și atribuțiile maistrului în producție și în Decretul nr. 100/1979.

UNITATEA ECONOMICĂ INTERCOOPERATISTĂ CU PROFIL INDUSTRIAL, Galați — Transferul mijloacelor fixe de la unitățile socialiste de stat la unitățile socialiste cooperatiste se face cu plată în temeiul Decretului nr. 409/1955 modificat prin Decretul nr. 1015/1966. Potrivit art. 6 și 7 din Decretul nr. 409 transferul fondurilor fixe imobiliare se face pe baza aprobării Consiliului de Miniștri. Conform Decretului nr. 1015 transferul cu plată a fondurilor fixe re-

prezentînd bunuri mobile se aprobă prin actul conducerii organizației centrale de stat sau prin Decizia Comitetului executiv al Consiliului popular județean sau al municipiului București, după caz. Rezultă astfel că în privința bunurilor mobile Decretul nr. 1015 a modificat Decretul nr. 409. Terenurile se transmit potrivit prevederilor Decretului nr. 244/1955 fără plată, în folosința organizațiilor cooperatiste, pe durată determinată, iar construcțiile existente, cu plată.

● **ION ZAMFIR, Tulcea** — Potrivit prevederilor cap. III, pct. 3 din Programul comun al Ministerului Educației și Învățămîntului, Ministerului Agriculturii, Industrii Alimentare, U.N.C.A.P., C.C. al U.T.C., UASCR și Consiliul Național al Organizației Pionierilor nr. 7251 din 27 august 1982 privind participarea elevilor, studenților și a celorlalte categorii de tineri la lucrările din campania agricolă de toamnă, diurna legală pentru personalul unităților de învățămînt care însoțesc tinerii la muncă se suportă de unitățile de învățămînt.

● **NICOLAE CACEROVSCI, Lehliu, Călărași** — Cu ocazia deplasărilor în interes de serviciu se decontează transportul pe calea ferată la clasa I tuturor oamenilor muncii dacă distanța ce trebuie parcursă depășește 300 km. La celelalte întrebări vă vom răspunde în numerele viitoare.

● **CAROL FÖLDES, Satu Mare** — Normele legale stabilesc că o persoană trimisă în delegare în altă localitate poate deconta două bilete de transport în comun, respectiv de la gară la unitate și retur.

● **ALEXANDRU STANCIU, Deva** — 1. La art. 39, lit. a din Legea nr. 5/1982, se prevede atribuția biroului executiv al consiliului oamenilor muncii de a aproba scăderea din gestiune a lipsurilor de valori materiale constatate la inventariere peste normele legale și trecerea acestora pe costurile de producție în cazul cînd lipsurile nu se datoresc culpei unei persoane fizice, precum și a altor pagube, în condițiile prevăzute de dispozițiile legale. 2. La art. 12, lit. b din H.C.M. nr. 1885/1970 cu privire la organizarea și conducerea contabilității, atribuțiile și răspunderile conducătorului compartimentului financiar-contabil sînt prevăzute condițiile trecerii pe costurile de producție a lipsurilor peste normele legale menționate mai sus. 3. Pentru trecerea pe costurile de producție sau pe seama rezultatelor financiare a altor pagube de natura cheltuielilor neproductive (cheltuieli de judecată și de arbitraj pentru acțiuni respinse, amenzi și penalități plătite, diferențe

valorice rezultate în urma decizării unor bunuri și altele) se aplică reglementările exprese stabilite în aceste domenii de activitate, cum sînt: Legea nr. 7/1977 și Codul muncii din 1972, Decretul nr. 390/1979, Decretul nr. 49/1982 etc. 4. Comisiile pe domenii de activitate se organizează și funcționează, potrivit Legii nr. 5/1982, articolele 43, 44 și 45.

● **NICU DRAGOMIR, Constanța** — Potrivit prevederilor art. 24 din Legea nr. 1/1977, se exceptează de la plata contribuției persoanelor fără copii, persoanele care au avut unul sau mai mulți copii născuți vii, decedați ulterior. Exceptarea de la plată se face pe bază de cerere și acte doveditoare (certificat de naștere al copilului născut viu). Eliberarea de certificate de naștere se face, potrivit legislației în vigoare, numai pentru copil născuți vii.

● **LAZĂR NAGHIU, Nădlac, Arad** — Potrivit noului tarif de poștă și telecomunicații care a intrat în vigoare la 1.IV.1982 trecerea instalației telefonice privind responsabilitatea (de pe un nume pe alt nume) se poate face numai între rude pînă la gr. III inclusiv și aceasta numai la cererea abonatului (cu acordul său). Pentru aceasta, taxa este de 40 lei. Trecerea instalației telefonice între rude pînă la gr. III inclusiv, fără asentimentul abonatului se face cu plata taxei de 800 lei (tarif de mutare).

● **EMIL BALAȘ, Satu Mare** — Direcția generală asigurării sociale, pensii, asistență socială, contabilitate și control financiar, din cadrul Ministerului Muncii, cu adresa nr. 92537/30. III.1976, a precizat că pentru sumele, reprezentînd contribuția pentru asigurările de stat, depuse cu întîrziere de unitățile socialiste se aplică majorările prevăzute la art. VII din Decretul nr. 27/1970, respectiv de 1% pentru fiecare lună sau fracțiune de lună de întîrziere. Pentru alte date suplimentare legate de această problemă, vă rugăm să vă adresați Ministerului Muncii.

● **DAN GHIRILĂ, Birlad** — Răspunsul dat în nr. 22, **NE RĂSPUNDE CENTRALA DE TRANSPORTURI AUTO**, corespunde întru totul prevederilor legale și principiilor tarifare în vigoare. El este însă incomplet față de problemele pe care solicitantul le ridică în scrisoarea sa de revenire. În prima sa scrisoare petentul s-a referit la tarifarea timpului cît autovehiculul staționează la încărcare-descărcare (decî la un timp care intră în componerea procesului de transport), fapt pentru care și răspunsul a tratat numai această problemă. În scrisoarea de revenire, pe-

tentul se refera la o cauză care este o problemă și anume la tariful care se percepe pentru autovehiculele care sînd dislocate în alt județ pentru o activitate de durată mai mare, nu sînt utilizate deloc (nu li se dă de lucru) timp de una sau mai multe zile și nici nu sînt eliberate de beneficiarul la a cărei dispoziție au fost dislocate autovehiculele respective. Acest tarif, intitulat „pentru imobilizarea mijloacelor auto în dislocare” este reglementat la art. 7 pct. 11—15 din catalogul „Traficul unic pentru transporturile de mărfuri cu mijloace auto” face parte din tarifele pentru operațiuni adiacente transportului. Ca și în cazul tarifelor de transport, cuantumulurile sale sînt tarife (prețuri) și nu penalități și, ca urmare, obligația plății sumelor respective nu încetează dacă imobilizarea s-ar datorita unor cauze de forță majoră. Acest fapt este scos în evidență din exemplele de situații în care se plătește tariful în discuție, date la art. 7 pct. 12, exemple care cuprind și unele cauze de forță majoră, cum sînt: inundarea balastierelor, imposibilitatea recoltării datorită necoacerii produsului sau ploii etc. Dacă un asemenea autovehicul (dislocat în afara județului) este imobilizat 2 zile consecutive (din 2.VII. ora 8 pînă în 3.VII. ora 16, ca în exemplul dat de petent), tariful de imobilizare în dislocare se plătește pentru două zile, întrucît sumele prevăzute la pct. 15 sînt date pe zile calendaristice și nu pe ore sau fracțiuni de zi.

● **VASILE GRUIA, Făgăraș** — În conformitate cu prevederile art. 14 din Decretul nr. 153/1980, fondul de participare, stabilit în condițiile legii, se aprobă anual, odată cu rezultatele analizei pe bază de bilanț, iar plata acestuia se face eșalonat, în funcție de planificarea sumelor respective prin pleneriile de casă trimestriale.

● **IOAN OLARU, Făgăraș** — Burmurile constatate lipsă se evaluează potrivit prevederilor Decretului nr. 208/1976, republicat la 21 decembrie 1981. La evaluarea bunului se va ține seama și de gradul de uzură a acestuia stabilit pe bază de probe legale. În cazul cînd gradul de uzură nu poate fi stabilit, paguba este egală cu valoarea integrală a bunului respectiv. Dacă atunci cînd persoana care a luat pompa de stropit a încheiat o convenție cu unitatea de la care a împrumutat pompa, obligîndu-se în caz de nerestituire să plătească o sumă chiar mai mare decît valoarea pompei, atunci nu mai operează prevederile Decretului nr. 208/1976, ci prevederile convenției, urmînd să plătească suma pentru care s-a angajat.

VĂ PREZENTĂM:

ÎNTRERINDERE DE MECANICĂ FINĂ SINAIA

Întreprinderea de mecanică fină din Sinaia are o vechime de peste un secol. De la producția unor unelte agricole, în anul 1953 s-a trecut la executarea de pompe de injecție, întreprinderea devenind unică în țară specializată în aparatură de injecție pentru toate tipurile de motoare Diesel.

Aici se fabrică aparatură de injecție pentru motoare de tractoare, autocamioane, instalații de foraj, locomotive și nave. S-a trecut la fabricarea aparatului de injecție și pentru autoturismele „ARO” și DACIA. Întreprinderea funcționează pe două incinte în Sinaia și Breaza și dispune de cele mai moderne secții dotate cu utilaje la nivelul tehnicii mondiale, ca : secția pentru fabricarea aparatului de injecție în linie și cu distribuții, piese de precizie ale pompelor de injecție, o modernă secție de turnare în modelele ușor fuzibile, cit și un puternic sector de autoutilare. De asemenea, întreprinderea dispune de laboratoare de încercare pentru testarea și cercetarea parametrilor aparatului de injecție. Aparatura proiectată este la nivelul celor mai perfecționate produse similare de pe piața mondială.

În viitor, Întreprinderea de mecanică fină din Sinaia se va dezvolta odată cu intrarea în funcțiune la Sinaia și Breaza a noi capacități de producție. În curând va fi creat un Centru de cercetare și proiectare propriu, pentru aparatura de injecție. Specializarea personalului se face în școli proprii.

Dacă în anul 1953 întreprinderea fabrica primul tip de pompe de injecție, în prezent se fabrică 32 de tipuri în diverse construcții și mărimi care acoperă necesarul pentru gama motoarelor fabricate în țară. Iată și câteva exemple :

- echipament de injecție cu 4 secțiuni în linie pentru familia de motoare D-110 destinate tractoarelor
- echipament de injecție cu 6

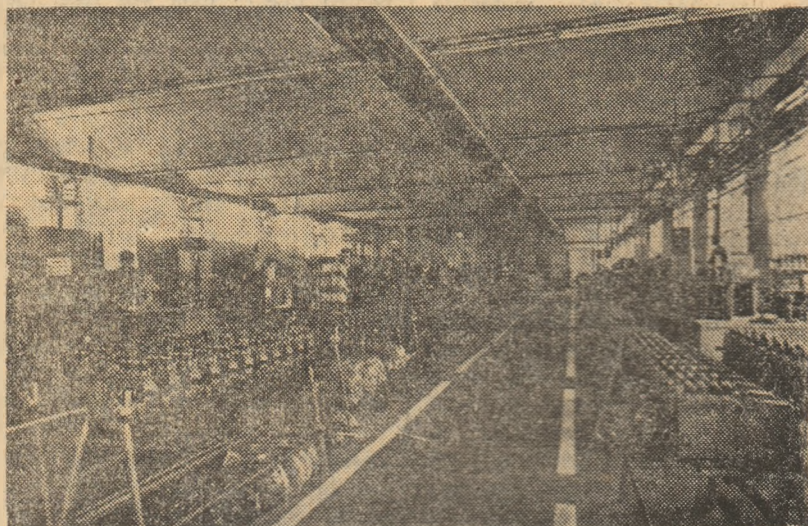
secțiuni în linie pentru familia motoarelor de autocamioane, de autobuze și tractoare grele

– echipament de injecție rotativ pentru tractoare ușoare și autocamioane etc.

Aceste echipamente de injecție sînt dotate cu dispozitive moderne capabile să satisfacă exigențele sporite ale utilizatorilor (dispozitiv pentru reducerea gradului de poluare a atmosferei, dispozitiv de oprire automată a motorului în caz de avarie, dispozitiv de variațiune a avansului de injecție în raport de turație).

Produsele cu marca S – MEFIN sînt solicitate și apreciate pe toate meridianele lumii, unde se exportă direct și indirect (montate pe motoare), cum ar fi : S.U.A., R.F.G., Franța, U.R.S.S., R. P. Chineză, Egipt, Iran, Irak, Canada, Australia etc.

Ion VASILESCU

Aspect din Secția prelucrării mecanice și montaj pompe de injecție în linie — Hala de montaj